॥ अथपंचमाष्टकप्रारंभः ॥

Chatterji

श्रीः ॥ स्तुषएकादशाश्विनंतुंकत्र्येकपदांतंत्रिष्टुभंमायेविराजावुदुश्रियेपळुपस्यंत्वेपास्यात्रपुन्वेकादशमारुतंवि
श्वेपांमैत्रावरुणंश्रुष्टीवामैंद्रावरुणंसुपांत्येजगत्यौसंवामष्टावैंद्रावैष्णवंघृतवतीपद्यावापृथिवीयंजागतंमुदुष्यः
सावित्रंत्रित्रिष्टुचंतमिंद्रासोमापंचैंद्रासोमंयोअद्रिभित्तृचंबार्हस्पत्यंसोमारुद्राचतुष्कंसोमारौद्रंजीमूतस्येवेकोनां
पायुभारद्वाजःसंग्रामांगान्यृक्शोभितुष्टावंवर्मधनुर्ज्यामार्त्नीइषुधिंजगत्यर्धसारथिमर्धरश्मीनश्वात्रथंरथगोपां
न्जगत्याद्यालिंगोक्तदेवतांद्वाभ्यामिपून्प्रतोदंहस्तघ्नंद्वाभ्यामिपून्परा:पंक्त्यादयोलिंगोक्तदेवताःसंग्रामाशिषां
त्यानुष्टुब्वृजीतआलाक्तेतिचद्वेद्वेयोन्द्यःसंभूतोवसतीवरीपुगृह्यमाणासुपुष्करेस्थितवान्सर्वतःपुष्करंतत्रविश्वेदे
वाअधारयंस्तुत्थापयतोमहत्तपश्चकारांदृष्टमिंद्रमन्यैर्ऋपिभिर्योदृष्टवांस्तपसापूर्वस्तोमभागान्परितुष्टःशक्रःप्रवृते
यस्यसगुणतोनामजज्ञेवसतःश्रैष्ठ्यकर्मणःससप्तमंमंडलंवसिष्ठोपश्यदग्निंपंचाधिकाविराजोष्टादशाद्याः ॥ १ ॥

॥ श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ हरिःओम् ॥ (६।६।१) स्तुषेनरा॑दि॒वोऽअ॒स्यप्र॒संता॒श्विना॑हुवे॒जर॑माणोऽअ॒र्कैः । याम॒द्यऽउ॒स्राव्युषि॒ज्मोऽअंता॒न्युयू॑षतःपर्युरु॒वरां॑सि ॥ ता॒यु॒ज्ञमाशु॒चिंभिश्चक्रमा॒णारथ॑स्यभा॒नुंरु॑रुचू॒रजो॑भिः । पु॒रू॒वरां॑स्यमि॑ता॒मिमा॑ना॒पोधन्वा॒न्यति॑याथो॒ऽअज्रा॑न् ॥ ताह॒त्यद्वर्ति॒र्यदर॑ध्रमुग्र॒त्थाधि॒र्यऽऊ॒हथुः॒शश्व॒दश्वैः॑ । मनो॑जवे

पष्ठेनुवाके चतुर्दशसूक्तानि (६।६।१) स्तुषेनरेत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजोश्विनौत्रिष्टुप् ।

.ऽरैःशयः॰ _ . थैदांशुपोमर्त्यैस्य ॥ तानव्यसोजरमाणस्यमन्मोपभूपतोयुयुजानसप्ती । शुभंपृक्षमिषमूर्जंव
हंताहोतायक्षत्प्रलोऽअध्रुग्युवाना ॥ तावल्गूदस्रापुरुशाकतमाप्रलानव्यसावचसाविवासे । याशंमंतेस्तुवतेशंभवि
ष्ठावभूवतुर्गृणतेचित्ररांती ॥ १ ॥ ताभुज्युंविभिरद्भ्यःसमुद्रात्तुग्रस्यसूनुमूहथूरजोभिः । अरेणुभिर्योजनेभिर्भुजंतापत
त्रिभिरर्णसोनिरुपस्थात् ॥ विजयुपारथ्यायातमद्रिंश्रुतंहवंवृषणावध्रिमत्याः । दशस्यंताशयवेपिप्यथुर्गामितिच्य
वानासुमतिंभुरण्यू ॥ यद्रोदसीप्रदिवोऽअस्तिभूमाहेळोदेवानामुतमर्त्यत्रा । तदादित्यावसवोरुद्रियासोरक्षोयुजंतपु
रघंदधात ॥ यऽईंराजानावृतुथाविदधद्रजसोमित्रोवरुणश्चिकेतत् । गंभीरायरक्षसेहेतिमस्यद्रोघायचिद्वचसऽआन
वाय ॥ अंतरैश्चक्रैस्तनयायवर्तिर्द्युमतायातंनृवतारथेन । सनुत्येनत्यजसामर्त्यस्यवनुष्यतामपिशीर्षावृक्तं ॥ आप
रमाभिरुतमध्यमाभिर्नियुद्भिर्यातमवमाभिरर्वाक् । दृहस्यचिद्गोमतोविव्रजस्यदुरोवर्तंगृणतेचित्ररांती ॥ २ ॥
(६।६।२) कं१त्यावल्गूपुरुहूताद्यदूतोनस्तोमोविदन्नमस्वान् । आयोऽअर्वाङ्नासत्यावर्तमेष्ठाह्यानंथोऽअस्यमन्म
न ॥ अरमेगंतंहवनायास्मैगृणानायथापिवाथोऽअंधः । परिहत्यद्वर्तिर्याथोरिषोनयत्परोनांतरस्तुतुर्यात् ॥ अर्का
रिवामंधसोवरीमन्नस्तारिर्बर्हिःसुप्रायणतमं । उत्तानहस्तोयुवयुर्ववंदानांनक्षंतोऽअद्रयऽआंजन् ॥ ऊर्ध्वोवामग्निरध्व

(६।६।२) क१लेलेकादशर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजोभिनौत्रिष्टुप्आश्विनोत्रयोदशैकपदा ।

[illegible]

[illegible] । प्रहोतागूर्तमनाऽउराणोयुक्तयोनासत्याहवीमन् ॥ अधिश्रियेदुहितासूर्यस्य
[illegible] । प्रमायाभिर्मायिनाभूतमत्रनरानृतूजनिमन्यज्ञियानां ॥ ३ ॥ युवंश्रीभिर्दर्शताभिराभिः
[illegible] । प्रवांवयोवपुषेनुपप्तन्नक्षद्वाणीसुष्टुताधिष्ण्यावां ॥ आवांवयोश्वासोवहिष्ठाऽअभिप्रयोना
[illegible] । प्रवांरथोमनोजवाऽअसर्जीषःपृक्षऽइषिधोऽअनुपूर्वीः+ ॥ पुरुहिवांपुरुभुजादेष्णंधेनुंनऽइषंपिन्वतमस
[illegible] । [illegible]मरमन् ॥ उतमेऽऋजेपुरयस्यरघ्वीसुमीढेशतंपेरुकेचपक्का । शां
[illegible]ऽअभिपाचऽऋज्वान्+ ॥ संवांशतानासत्यासहस्राश्वानांपुरुपंथागिरेदात् ।
[illegible]समास्युः ॥ आनोनुमेत्वरंमन्सूरिभिःस्यां ॥ ४ ॥ (१।६।३) उदुश्रिय
[illegible]मेत्रोऽअतः । कृणोतिविश्वासुपथासुगान्यभूदुवस्वीदक्षिणामघोनी ॥ भद्राददृक्षऽउ
[illegible]वामेपमन् । आविर्वक्षःकृणुषेशुंभमानोपोदेविरोचमानामहोभिः ॥ वहन्तिसीमरुणा
[illegible]यथानां । अपेजतेशूरोऽअस्तेवशत्रून्बाधतेतमोऽअजिरोनवोळ्हा ॥ सुगोतसेसुपथापर्वते
[illegible]मानो । मानोऽआवेअश्वयुयामत्रहुणगोयिंदिवोदुहितरिषयध्यै ॥ सावहुयोक्षभिरवातोपोवसुंवह

([illegible]) [illegible] ।

धतंजीवसेनोर॰ । इंद्राविष्णूहविषावावृधानाग्राद्वानानमसारातहव्या । घृतासुतीद्रविणंधत्तमस्मेसमुद्रःस्थः
कलशःसोमधानः ॥ इंद्राविष्णूपिबतंमध्वोऽअस्यसोमस्यदस्राजठरंपृणेथां । आवामंधांसिमदिराण्यग्मन्नुपब्रह्माणि
शृणुतंहवंमे ॥ उभाजिग्यथुर्नपराजयेथेनपराजिग्येकतरश्चनैनोः । इंद्रश्चविष्णोयदपस्पृधेथांत्रेधासहस्रंवितदैरये
थां ॥ १३ ॥ (६।६।९) घृतवतीभुवनानामभिश्रियोर्वीपृथ्वीमधुदुघेसुपेशसा । द्यावापृथिवीवरुणस्यधर्मणावि
ष्कभितेऽअजरेभूरिरेतसा ॥ असश्चंतीभूरिधारेपयस्वतीघृतंदुहातेसुकृतेशुचिव्रते । राजंतीऽअस्यभुवनस्यरोदसीऽ
अस्मेरेतःसिंचतंयन्मनुर्हितं ॥ योवामृजवेक्रमणायरोदसीमर्तोददाशधिषणेससाधति । प्रप्रजाभिर्जायतेधर्मणस्प
रियुवोःसिक्ताविषुरूपाणिसव्रता ॥ घृतेनद्यावापृथिवीऽअभीवृतेघृतश्रियाघृतपृचाघृतावृधा । उर्वीपृथ्वीहोतृवूर्येपु
रोहितेतेऽइद्विप्राऽईळतेसुम्नमिष्टये ॥ मधुनोद्यावापृथिवीमिमिक्षतांमधुश्चुतामधुदुघेमधुव्रते । दधानेयज्ञंद्रविणंच
देवतामहिश्रवोवाजमस्मेसुवीर्यं ॥ ऊर्जंनोद्यौश्चपृथिवीचपिन्वतांपितामाताविश्वविदासुदंससा । संरराणेरोदसीवि
श्वशंभुवासनिंवाजंरयिमस्मेसमिन्वतां ॥ १४ ॥ (६।६।१०) उदुष्यदेवःसविताहिरण्ययाबाहूऽअयंस्तसवनायसु

(६।६।९) घृतवतीतिपळर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजोद्यावापृथिव्यौजगती । (६।६।१०) उदुष्येतिपळर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजःसविताजगती
अंत्यास्तिस्रस्त्रिष्टुभः ।

देवस्यवयंसवितुःसवीमनिश्रेष्ठेस्यामवसुनश्चदाव
र्त्तुः । घृतेनपाणीऽअभिप्रुष्णुतेमखोयुवासुदक्षोरजसोविधर्मणि ॥ देवस्यवयंसवितुःसवीमनिश्रेष्ठेस्यामवसुनश्चदाव
कर्नुः । घृतेनपाणीऽअभिप्रप्णुतेमखोयुवासुदक्षोरजसोविधर्मणि ॥ अदब्धेभिःसवितःपायुभिष्ट्वंशिवेभिरद्यपरिपाहिनोग
ये । योविश्वस्यद्विपदोयश्चतुष्पदोनिवेशनेप्रसवेचासिभूमनः ॥ अदब्धेभिःसवितःपायुभिष्ट्वंशिवेभिरद्यपरिपाहिनोग
यं । हिरण्यजिह्वःसुवितायनव्यसेरक्षामाकिर्नोऽअघशंसऽईशत ॥ उदुष्यदेवःसविताहिरण्यपाणिःप्रतिदोषम
स्थात् । अयोहनुर्यजतोमंद्रजिह्वऽआदाशुषेसुवतिभूरिवामं ॥ उदूऽअयाँऽउपवक्तेवबाहूहिरण्ययासवितासुप्रतीका ।
दिवोरोहांस्यरुहत्पृथिव्याऽअरीरमत्पतयत्कच्चिदभ्वं ॥ वाममद्यसवितर्वाममुश्वोदिवेदिवेवाममस्मभ्यंसावीः । वाम
स्यहिक्षयस्यदेवभूरेरयाधियावामभाजःस्याम ॥ १५ ॥ (६।६।११) इंद्रासोमामहितद्वांमहित्वंयुवंमहानिप्रथमानिच
क्रथुः । युवंसूर्यंविविदथुर्युवंस्वर्विश्वातमांस्यहतंनिदश्च ॥ इंद्रासोमावासयथऽउपासमुत्सूर्यंनयथोज्योतिषासह ।
उपद्यांस्कंभथुःस्कंभनेनाप्रथतंपृथिवींमातरंवि ॥ इंद्रासोमावहिमपःपरिष्ठांहथोवृत्रमनुवांद्यौरमन्यत । प्राणांस्यै
रयतंनदीनामासमुद्राणिपप्रथुःपुरूणि ॥ इंद्रासोमापक्वमामास्वंतर्निगवामिद्दधथुर्वक्षणासु । जगृभथुरनपिनद्धमासु
रुशच्चित्रासुजगतीष्वंतः ॥ इंद्रासोमायुवमंगतरुत्रमपत्यसाचंश्रुत्यंरराथे । युवंशुष्मंनर्यंचर्षणिभ्यःसंविव्यथुःपृत
नाषाहमुग्रा ॥ १६ ॥ (६।६।१२) योऽअद्रिभिल्प्रथमजाऽऋतावाबृहस्पतिरांगिरसोहविष्मान् । द्विबर्हज्मापाव

(६।६।११)इंद्रासोमेतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यभरद्वाजइंद्रासोमौत्रिष्टुप् । (६।६।१२)योअद्रिभिदितितृचस्यसूक्तस्यभरद्वाजोबृहस्पतिस्त्रिष्टुप् ।

ऽआरोदरु॰ रौरवीति ॥ जनांयचिद्यऽईवतऽउलोकंबृहस्पतिर्देवहूतौचकार । घ्नन्वृत्राणिविपुरोदर्द
यन्छत्रूँरमित्रान्पृत्सुसाहंन् ॥ बृहस्पतिःसमंजयद्वसूनिमहोव्रजान्गोमतोदेवऽएषः । अपःसिषासन्त्स्वं१रप्रती
तोबृहस्पतिर्हत्यमित्रमर्कैः ॥ १७ ॥ (६।६।१३) सोमारुद्राधारयेथामसुर्यं१प्रवामिष्टयोरमश्नुवंतु । दमेंदमेसप्तरत्ना
दधानाशंनोभूतंद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ सोमारुद्राविवृहतंविषूचीममीवायानोगयमाविवेश । आरेबाधेथांनिर्ऋतिंपराचैर
स्मेभद्रासौश्रवसानिसंतु ॥ सोमारुद्रायुवमेतान्यस्मेविश्वातनूषुभेषजानिधत्तं । अवस्यतंमुंचतंयन्नोऽअस्तितनूषुबद्धंकृ
तमेनोऽअस्मत् ॥ तिग्मायुधौतिग्महेतीसुशेवौसोमारुद्राविहसुमृळतंनः । प्रनोमुंचतंवरुणस्यपाशाद्गोपायतंनःसुमन
स्यमाना ॥ १८ ॥ (६।६।१४) जीमूतस्येवभवतिप्रतीकंयद्वर्मीयातिसमदामुपस्थे । अनाविद्धयातन्वाजयत्वंसत्वा
वर्मणोमहिमापिपर्तु ॥ धन्वनागाधन्वनाजिंजयेमधन्वनातीव्राःसमदोजयेम । धनुःशत्रोरपकामंकृणोतिधन्वनास

(६।६।१३) सोमारुद्रेतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यभरद्वाजःसोमारुद्रौत्रिष्टुप् । (६।६।१४) जीमूतस्येवेत्येकोनविंशत्यृचस्यसूक्तस्यभार
द्वाजःपायुः आद्यानांनवानांक्रमेणवर्मधनुर्ज्याधनुष्कोटीपुधिःसारथीरश्मयोऽश्वारथोरथगोपाः । दशम्याब्राह्मणपितृसोमपृथिवीपूषणः ।
एकादश्यादिद्वयोरिषवःत्रयोदश्याःप्रतोदःचतुर्दश्याहस्तत्राणं पंचदशीषोडश्योरिषवः सप्तदश्यायुद्धभूमिकवचब्रह्मणस्पत्यदित्यः अष्टा
दश्यावर्मसोमवरुणाःअंत्यायादेवब्रह्माणित्रिष्टुप् । षष्ठीदशम्यौजगत्यौद्वादशीत्रयोदशीपंचदशीषोडश्यस्त्वानुष्टुभःसप्तदशीपंक्तिः । (अथो-

र्वीः प्रदिशो॒ जयेम ॥ व॒क्ष्यन्ती॒वेदा ग॑नीगन्ति॒ कर्णं॑ प्रि॒यं सखा॑यं परिषस्वजा॒ना । योषे॑व शिङ्क्ते॒ वित॒ताधि॒ धन्व॒ञ्ज्या इ॒यं सम॑ने पा॒
रय॑न्ती ॥ ते आ॒चर॑न्ती॒ सम॑नेव॒ योषा॑ मा॒तेव॑ पु॒त्रं बि॑भृतामु॒पस्थे॑ । अप॒ शत्रू॑न्विध्यतां संविदा॒ने आर्त्नी॑ इ॒मे वि॑ष्फु॒रन्ती॑ अ॒
मित्रा॑न् ॥ ब॒ह्वी॒नां पि॒ता ब॒हुर॑स्य पु॒त्रश्चि॒श्चा कृ॑णोति॒ सम॑नाव॒गत्य॑ । इ॒षु॒धिः सङ्काः॒ पृत॑नाश्च॒ सर्वाः॑ पृ॒ष्ठे निन॑द्धो जयति॒ प्रसू॑तः
॥ १९ ॥ रथे॒ तिष्ठ॑न्नयति वा॒जिनः॑ पु॒रो यत्र॑यत्र का॒मय॑ते सुषार॒थिः । अ॒भीशू॑नां महि॒मानं॑ पनायत॒ मनः॑ प॒श्चादनु॑ यच्छन्ति र॒
श्मयः॑ ॥ ती॒व्रान्घोषा॑न्कृण्वते॒ वृष॑पाण॒योऽश्वा॒ रथे॑भिः स॒ह वा॒जय॑न्तः । अ॒व॒क्राम॑न्तः॒ प्रप॑दैर॒मित्रा॑न्क्षि॒णन्ति॒ शत्रूँ॒रन॑पव्यय॒न्
तः ॥ र॒थ॒वाह॑नं ह॒विर॑स्य॒ नाम॒ यत्रायु॑धं॒ निहि॑तमस्य॒ वर्म॑ । तत्रा॒ रथ॒मुप॑ श॒ग्मं स॑देम वि॒श्वाहा॑ व॒यं सु॑मन॒स्यमा॑नाः ॥ स्वा॒दु॒
षं॒सदः॑ पि॒तरो॑ वयो॒धाः कृ॑च्छ्रे॒श्रितः॒ शक्ती॑वन्तो गभी॒राः । चि॒त्रसे॑ना॒ इषु॑बला॒ अमृ॑ध्राः स॒तोवी॑रा उ॒रवो॑ व्रातसा॒हाः ॥
ब्राह्म॑णासः॒ पित॑रः॒ सोम्या॑सः शि॒वे नो॒ द्यावा॑पृथि॒वी अ॑ने॒हसा॑ । पू॒षा नः॑ पातु दुरि॒तादृ॑तावृधो॒ रक्षा॒ माकि॑र्नो अ॒घशं॑स ई॒
शत ॥ २० ॥ सु॒प॒र्णं व॑स्ते मृ॒गो अ॑स्या॒ दन्तो॒ गोभिः॒ संन॑द्धा पतति॒ प्रसू॑ता । यत्रा॒ नरः॒ सं च॒ वि च॒ द्रव॑न्ति॒ तत्रा॒स्मभ्य॒मिष॑वः॒ शर्म॑
यंसन् ॥ ऋजी॑ते॒ परि॑ वृङ्ग्धि॒ नोऽश्मा॑ भवतु नस्त॒नूः । सोमो॒ अधि॑ ब्रवीतु॒ नोऽदि॑तिः॒ शर्म॑ यच्छतु ॥ आज॑ङ्घन्ति॒ सान्वे॑षां ज॒घना॑

वज्या: प्रतोद इत्यत्र्योर्दैवतेति केचित् । चतुर्दश्या हस्तघ्नमित्यत्र हस्तत्राणं चतुर्दश्यामिति शौनकोक्तेर्हस्तत्राणमेव युक्तं । पञ्चः पंचयाद्ययोर्लि
गोक्तदेवता अन्येवमनुक्रमण्यां मन्त्यामन्त्ययोर्द्वयोर्विश्वेदेवा इति केचिन्मन्यन्ते बहुदेवतत्वात् पंचदश्यादिद्वयोर्विपाक्तमुखत्राण इति शौनकः) ।

नुऽअ रोरवीति ॥ जनायचिद्यऽईवतऽउलोकंबृहस्पतिर्देवहूतौचकार। घ्नन्वृत्राणिविपुरोदर्द
रीतिजयञ्छत्रूँरमित्रान्पृत्सुसाहन् ॥ बृहस्पतिःसमजयद्वसूनिमहोव्रजान्गोमतोदेवऽएषः। अपःसिषासन्त्स्व१रप्रती
तोबृहस्पतिर्हंत्यमित्रमर्कैः॥ १७॥ (६।६।१३) सोमारुद्राधारयेथामसुर्यं१प्रवामिष्टयोरमश्नुवंतु । दमेदमेसप्तरत्ना
दधानाशंनोभूतंद्विपदेशंचतुष्पदे॥ सोमारुद्राविवृहतंविषूचीममीवायानोगयमाविवेश । आरेबाधेथांनिर्ऋतिंपराचैर
स्मेभद्रासौश्रवसानिसंतु॥ सोमारुद्रायुवमेतान्यस्मेविश्वातनूषुभेषजानिधत्तं। अवस्यतंमुंचतंयन्नोऽअस्तितनूषुबद्धंकृ
तमेनोऽअस्मत् ॥ तिग्मायुधौतिग्महेतीसुशेवौसोमारुद्राविहसुमृळतंनः । प्रनोमुंचतंवरुणस्यपाशाद्गोपायतंनःसुमन
स्यमाना॥ १८ ॥ (६।६।१४) जीमूतस्येवभवतिप्रतीकंयद्वर्मीयातिसमदामुपस्थे । अनाविद्धयातन्वाजयत्वंसत्वा
वर्मणोमहिमापिपर्तु ॥ धन्वनागाधन्वनाजिंजयेमधन्वनातीव्राःसमदोजयेम । धनुःशत्रोरपकामंकृणोतिधन्वनास

(६।६।१३) सोमारुद्रेतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यभरद्वाजःसोमारुद्रौत्रिष्टुप् । (६।६।१४) जीमूतस्येवेत्येकोनविंशत्यृचस्यसूक्तस्यभार
द्वाजःपायुः आद्यानांनवानांक्रमेणवर्मधनुर्ज्याधनुष्कोटीपुधिःसारथीरश्मयोऽश्वारथोरथगोपाः । दशम्याब्राह्मणपितृसोमपृथिवीपूषाणः ।
एकादश्याद्विद्वयोरिषवःत्रयोदश्याःप्रतोदःचतुर्दश्याहस्तत्राणं पंचदशीषोडश्योरिषवः सप्तदश्यायुद्धभूमिकवचब्रह्मणस्पत्यदित्यः अष्टा
दश्यावर्मसोमवरुणाःअंत्यायादेवब्रह्माणित्रिष्टुप् । षष्ठीदशम्यौजगत्यौद्वादशीत्रयोदशीपंचदशीषोडश्योनुष्टुभ सप्तदशीपंक्तिः । (त्रयो-

विशऽ

ज॒हती॒र्भोज॑नानि । वैश्वा॑नर॒पूर॑वे॒शोशु॑चानः॒पुरो॒यद॑ग्ने॒द॒रय॒न्नदी॑देः ॥ तव॑त्रि॒धातु॑पृथि॒वी
ऽउ॒तद्यौर्वै॑श्वानर॒व्र॒तम॑ग्नेसचंत । त्वंभा॒सारोद॑सी॒ऽआत॑तं॒थाज॑स्रेणशो॒चिषा॒शोशु॑चानः ॥ त्वाम॑ग्नेह॒रितो॑वावशा॒ना
गिरः॑सचंते॒धुन॑योघृ॒ताचीः॑ । पतिं॑कृष्टी॒नांर॒थ्यं॑रयी॒णांवै॑श्वान॒रमु॒षसां॑के॒तुमह्नाँ॑ऽ ॥ ७ ॥ त्वेऽअ॑सु॒र्यं॑१वस॑वो॒न्यृ॑ण्व॒न्क्र
तुं॒हितेमि॑त्रमहोजु॒षंत॑ । त्वंद॑स्यूँरोक॑सोऽअग्नऽआज॑ऽउ॒रुज्योति॑र्ज॒नय॒न्नार्या॑य ॥ सजाय॑मानःपर॒मेव्यो॑मन्वा॒युर्नपाथः॑
परि॑पासिस॒द्यः । त्वंभुव॑नाज॒नय॑न्न॒भिक्र॑न्नप॑त्यायजातवेदोदश॒स्यन् ॥ ताम॑ग्नेऽअ॒स्मेऽइष॒मेर॑यस्व॒वैश्वा॑नरद्यु॒मतीं॑
जातवेदः । यया॒राधः॒पिन्व॑सिविश्ववारपृ॒थुश्रवो॑दा॒शुषे॒मर्त्या॑य ॥ तंनो॑ऽअग्नेम॒घव॑द्भ्यःपुरु॒क्षुंर॒यिंनिवाजं॒श्रुत्यं॑युवस्व ।
वैश्वा॑नर॒महि॑नः॒शर्म॑यच्छरु॒द्रेभि॑रग्ने॒वसु॑भिःस॒जोषाः॑ ॥ ८ ॥ (७।१।६) प्रस॒म्राजो॑ऽअसु॑रस्य॒प्रश॑स्तिंपुंसःकृ॒ष्टीनाम॑
नु॒माद्य॑स्य । इंद्र॑स्येव॒प्रत॒वस॑स्कृ॒तानि॒वंदे॑दा॒रुंवंद॑मानोविवक्मि ॥ क॒विंके॒तुंधा॒सिंभा॒नुमद्रे॑र्हि॒न्वंति॒शंरा॒ज्यंरोद॑स्योः ।
पु॒रं॒द॒रस्य॑गी॒र्भिरावि॑वासे॒ऽग्नेर्व्र॒तानि॑पू॒र्व्याम॒हानि॑ ॥ न्य॑क्र॒तून्ग्र॒थिनो॑मृ॒ध्रवा॑चःप॒णीँर॑श्र॒द्धाँ॑ऽअवृ॒धाँ॑ऽअय॒ज्ञान् । प्रप्र॒ता
न्दस्यूँ॑र॒ग्निर्वि॑वाय॒पूर्व॑श्चका॒रापराँ॑ऽअय॑ज्यून् ॥ योऽअ॑पा॒चीने॒तम॑सि॒मदं॑तीः॒प्राचीं॑श्च॒कार॒नृत॑मः॒शची॑भिः । तमीशा॑
नं॒वस्वो॑ऽअ॒ग्निंगृ॑णी॒षेना॑नतंद॒मयं॑तंपृत॒न्यून् ॥ योदे॒ह्यो॑३अन॑मयद्वध॒स्नैर्यो॑ऽअ॒र्यप॑त्नीरु॒षस॑श्च॒कार॑ । सनि॒रुध्या॒नहु॑

(७।१।६) प्रसम्राजइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोवैश्वानरोग्निस्त्रिष्टुप् ।

पोयुक्षोऽअग्निर्विर्निश्चकेवक्षितुःसत्तोभिः ॥ यस्यशर्मन्नुपविश्वेजनासऽएवैस्तस्थुःसुमतिंभिक्षमाणाः । वैश्वानरोव
रमारोदस्योराग्निःससादपित्रोरुपस्थं ॥ आदेवोददेबुध्न्यावसूनिवैश्वानरऽउदितासूर्यस्य । आसमुद्रादवरादापरं
स्मादाग्निर्ददेदिवऽआपृथिव्याः ॥ ९ ॥ (७।१।७) प्रवोदेवंचित्सहसानमग्निमश्वंनवाजिनंहिषेनमोभिः । भवानो
दूतोऽअध्वरस्यविद्वान्त्मनादेवेषुविविदेमितद्रुः ॥ आयाह्यग्नेपथ्याऽअनुस्वामन्द्रोदेवानांसख्यंजुषाणः । आसानुशु
ष्मैर्नदयन्पृथिव्याजंभेभिर्विश्वमुशधग्वनानि ॥ प्राचीनोयज्ञःसुधितंहिबर्हिःप्रीणीतेऽअग्निरीळितोनहोता । आमा
तराविश्ववारेहुवानोयतोयविष्ठजज्ञिषेसुशेवः ॥ सद्योऽअध्वरेरथिरंजनंतमानुषासोविचेतसोयऽएषां । विशामधा
यिविश्पतिर्दुरोणेऽग्निर्मन्द्रोमधुवचाऽऋतावा ॥ असादिवृतोवह्निराजगन्वानग्निर्ब्रह्मानृषदनेविधर्ता । द्यौश्चयंपृथि
वीवावृधानेऽआयंहोतायजतिविश्ववारं ॥ एतेद्युम्नेभिर्विश्वमातिरंतमंत्रंयेवारंनर्याऽअतक्षन् । प्रयेविशस्तिरंतश्रोष
माणाऽआयेमेऽअस्यदीधयन्नृतस्य ॥ नूत्वामग्नऽईमहेवसिष्ठाऽईशानंसूनोसहसोवसूनां । इषंस्तोतृभ्योमघवद्भ्यऽआ
नड्यूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १० ॥ (७।१।८) इंधेराजासमर्योनमोभिर्यस्यप्रतीकमाहुतंघृतेन । नरोहव्येभि
रीळतेसबाधऽआग्निरग्रऽउषसामशोचि ॥ अयमुष्यसुमहाँऽअवेदिहोतामंद्रोमनुषोयह्वोऽअग्निः । विभाऽअकःसस्

(७।१।७) प्रवोदेवमितिनवर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोग्निस्त्रिष्टुप् । (७।१।८) इंधेराजेतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोग्निस्त्रिष्टुप् ।

सदानः ॥ १४ ॥ अगन्ममहानमसायविष्ठंयोदीदायसमिद्धःस्वेदुरोणे । चित्रभानुरोदसीऽअंतरुर्वी
स्वाहुतंविश्वतःप्रत्यंचं ॥ समह्नाविश्वादुरितानिसाह्वानग्निष्टवेदमऽआजातवेदाः । सनोरक्षिपदुरितादवद्यादस्मा
न्गृणतऽउतनोमघोनः ॥ त्वंवरुणऽउतमित्रोऽअग्नेत्वांवर्धंतिमतिभिर्वसिष्ठाः । त्वेवसुसुषणनानिसंतुयूयंपातस्वस्ति
भिःसदानः ॥ १५ ॥ (७।१।१३) प्राग्नयेविश्वशुचेधियंधेसुरघ्नेमन्मधीतिंभरध्वं । भरेहविर्नबर्हिषिप्रीणानोवै
श्वानरायत्यतयेमतीनां+ ॥ त्वमग्नेशोचिषाशोशुचानऽआरोदसीऽअपृणाजायमानः । त्वंदेवाँऽअभिशस्तेरमुंचोवै
श्वानरजातवेदोमहित्वा ॥ जातोयदग्नेभुवनाव्यख्यःपशून्नगोपाऽइर्यःपरिज्मा । वैश्वानरब्रह्मणेविंदगातुंयूयंपातस्व
स्तिभिःसदानः ॥ १६ ॥ (७।१।१४) समिधाजातवेदसेदेवायदेवहूतिभिः । हविर्भिःशुक्रशोचिषेनमस्विनोवयंदा
शेमाग्नये ॥ वयंतेऽअग्नेसमिधाविधेमवयंदाशेमसुष्टुतीयजत्र । वयंघृतेनाध्वरस्यहोतर्वयंदेवहविषाभद्रशोचे ॥ आ
नोदेवेभिरुपदेवहूतिमग्नेयाहिवषट्कृतिंजुषाणः । तुभ्यंदेवायदाशतःस्यामयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः॥१७॥(७।१।१५)
उपसद्यायमीहुषऽआस्येजुहुताहविः । योनोनेदिष्ठमाप्यं ॥ यःपंचचर्षणीरभिनिषसाददमेदमे । कविर्गृहपतिर्युवा ॥

(७।१।१२) अगन्मेतितृचस्यसूक्तस्यवसिष्ठोग्निस्त्रिष्टुप् । (७।१।१३) प्राग्नयइतितृचस्यसूक्तस्यवसिष्ठोवैश्वानरोग्निस्त्रिष्टुप् । (७।१।१४) समिधेतितृचस्यसूक्तस्यवसिष्ठोग्निस्त्रिष्टुबाद्यान्बृहती । (७।१।१५) उपसद्यायेतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोग्निर्गायत्री ।

रत्नंयजमानायसु ऽअसि । आनंऽऋतेशिंशीहिविश्वमृत्विजंसुशंसोयश्चदक्षते ॥ २१ ॥ त्वेऽअंग्नेस्वा
हुतप्रियासःसंतुसूरयः । यंतारोयेमघवानोजनानामूर्वांदयंतगोनां ॥ येषामिळाघृतहस्तादुरोणऽआँऽअपिंप्रातानि
पीदंति । ताँस्त्रायस्वसहस्यद्रुहोनिदोयच्छांनःशर्मदीर्घश्रुत्+ ॥ समंद्रयाचजिह्वयावह्निरासाविदुष्टरः । अग्नेरयिंम
घवंद्योनऽआवहहव्यदातिंचसूदय ॥ येराधांसिददत्यश्व्यामघाकामेनश्रवसोमहः । ताँऽअंहसःपिपृहिपर्तृभिष्ट्वंशतं
पूर्भिर्यविष्ठ्य ॥ देवोवोद्रविणोदाःपूर्णांविवष्ट्यासिचं । उद्वासिंचध्वमुपवापृणध्वमादिद्वोदेवऽओहते ॥ तंहोतारम
ध्वरस्यप्रचेतसंवह्निंदेवाऽअकृण्वत । दधातिरत्नंविधतेसुवीर्यमग्निर्जनायदाशुषे ॥ २२ ॥ (७।१।१७) अग्नेभवसु
षमिधासमिद्धऽउतबर्हिरुर्वियाविस्तृणीतां ॥ उतद्वारऽउशतीर्विश्रयंतामुतदेवाँऽउशतऽआवहेह+ ॥ अग्नेवीहिहवि
षायक्षिदेवान्त्स्वध्वराकृणुहिजातवेदः ॥ स्वध्वराकरतिजातवेदायक्षद्देवाँऽअमृतान्पिप्रयच्च ॥ वंस्वविश्वावार्याणि
प्रचेतःसत्याभवंत्वाशिषोनोऽअद्य+ ॥ त्वामुतेदधिरेहव्यवाहंदेवासोऽअग्नऽऊर्जऽआनपातं ॥ तेतेदेवायदाशतःस्या
ममहोनोरत्नाविदधऽइयानः+ ॥ २३ ॥ (७।२।१) त्वेहयत्पितरश्चिन्नऽइंद्रविश्वावामाजरितारोऽअसन्वन् । त्वे

(७।१।१७) अग्नेभवेतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोग्निर्द्विपदात्रिष्टुप् ॥ द्वितीयेनुवाकेषोडशसूक्तानि (७।२।१) त्वेहयदितिपंचविंशत्यृ

गावःसुदुघास्त्वेह्यश्वास्त्वंवसुदेवयतेवनिष्ठः॥ राजेवहिजनिभिःक्षेष्येवावद्युभिरभिविदुष्कविःसन्। पिशागिरोमघ
वन्गोभिरश्वैस्त्वायतःशिशीहिरायेऽअस्मान्॥ इमाऽउत्वापस्पृधानासोऽअत्रमंद्रागिरोदेवयंतीरुपस्थुः। अर्वाची
तेपथ्यारायऽएतुस्यामतेसुमताविंद्रशर्मन्॥ धेनुंनत्वासूयवसेदुदुक्षन्नुपब्रह्माणिससृजेवसिष्ठः। त्वामिन्मेगोपतिंवि
श्वऽआहानऽइंद्रःसुमतिंगंत्वच्छ॥ अर्णांसिचित्पप्रथानासुदासऽइंद्रोगाधान्यकृणोत्सुपारा। शर्धंतंशिम्युमुचथस्य
नव्यःशापंसिंधूनामकृणोदशस्तीः॥ २४ ॥ पुरोळाऽइत्तुर्वशोयक्षुरासीद्रायेमत्स्यासोनिशिताऽअपीव। श्रुष्टिंचक्रुर्भृ
गवोद्रुह्यवश्चसखासखायमतरद्विषूचोः॥ आपक्थासोभलानसोभनंतालिनासोविषाणिनःशिवासः। आयोनयत्स
धमाऽआर्यस्यगव्यातृत्सुभ्योऽअजगन्युधानॄन्॥ दुराध्योऽअदितिंस्रेवयंतोऽचेतसोविजगृभ्रेपरुष्णीं। मह्नाविव्य
क्पृथिवींपत्यमानःपशुष्कविरशयच्चायमानः॥ ईयुरर्थंनन्यर्थंपरुष्णीमाशुश्चनेदभिपित्वंजगाम। सुदासऽइंद्रःसुतु
काँऽअमित्रानरंधयन्मानुषेवध्रिवाचः॥ ईयुर्गावोनयवसादगोपायथाकृतमभिमित्रंचितासः। पृश्निगावःपृश्निनिप्रे
षितासःश्रुष्टिंचक्रुर्नियुतोरंतयश्च॥ २५ ॥ एकंचयोविंशतिंचश्रवस्यावैकर्णयोर्जनान्राजान्यस्तः। दस्मोनसद्मन्निशि
शातिबर्हिःशूरःसर्गमकृणोदिंद्रऽएषां॥ अधश्रुतंकवषंवृद्धमप्स्वनुद्रुह्युंनिवृणक्वज्रबाहुः। वृणानाऽअत्रसख्यायस
ख्यंत्वायंतोयेऽअमदन्ननुत्वा॥ विमद्योविश्वादृंहितान्येषामिंद्रःपुरःसहसासप्तदर्दः। व्यानवस्यतृत्सवेगयंभाग्जेष्म

स्पिष्टयः कृत्नुनिनीनिरंके । …

दामंनपितरंगुदामः । अविष्टनापिजवनस्यकेतंदूणाशंक्षत्रमजरंदुवोयु ॥ २८ ॥ (७।२।२) यस्तिग्मशृंगोवृषभो नभीमऽएकः कृष्टीश्च्यावयतिप्रविश्वाः । यःशश्वतोऽअदाशुषोगयस्यप्रयंतासिसुष्वितरायवेदः ॥ त्वंहत्यदिंद्रकुत्सं मावःशुश्रूषमाणस्तन्वासमर्ये । दासंयच्छुष्णंकुयवंन्यस्माऽअरंधयऽआर्जुनेयायशिक्षन् ॥ त्वंधृष्णोधृषतावीतहव्यं प्रावोविश्वाभिरूतिभिःसुदासं । प्रपौरुकुत्सिंत्रसदस्युमावःक्षेत्रसातावृत्रहत्येषुपूरुं ॥ त्वंनृभिर्नृमणोदेववीतौभूरी णिवृत्राहर्यश्वहंसि । त्वंनिदस्युंचुमुरिंधुनिंचास्वापयोदभीतयेसुहंतु ॥ तवच्यौत्नानिवज्रहस्ततानिनवयत्पुरोनवतिं चसद्यः । निवेशनेशततमाविवेषीरहन्चवृत्रंनमुचिमुताहन् ॥ २९ ॥ सनातातऽइंद्रभोजनानिरातहव्यायदाशुषेसु दासे । वृष्णेतहरीवृषणायुनज्मिव्यंतुब्रह्माणिपुरुशाकवाजं ॥ मातेऽअस्यांसहसावन्परिष्टावघायभूमहरिवःपरादै । त्रायस्वनोवृकेभिर्वरूथैस्तवप्रियासःसूरिषुस्याम ॥ प्रियासऽइत्तेमघवन्नभिष्टौनरोमदेमशरणेसखायः । नितुर्वशंनि याद्वंशिशीह्यतिथिग्वायशंस्यंकरिष्यन् ॥ सद्यश्चिन्नुतेमघवन्नभिष्टौनरःशंसंत्युक्थशासऽउक्था । येतेहवेभिर्विपणीं रदाशन्नस्मान्वृणीष्वयुज्यायतस्मै ॥ एतेस्तोमानरांनृतमतुभ्यमस्मद्र्यंचोददतोमघानि । तेषामिंद्रवृत्रहत्येशिवोभूःस

(७।२।२) यस्तिग्मशृंगइत्येकादशर्चंसप्तमंसूक्तंवसिष्ठस्यार्षमैंद्रंत्रिष्टुप् ।

नऽइंद्रऽएनंगोमुहश्चित् ॥ हंतावृत्रमिंद्रःशूशुवानःप्रावीन्नुवीरोजरितारमूती । कर्तासुदासेऽअहुवाऽउलोकंदातावसु
मुहुराद्राशुषेभूत् ॥ युध्मोऽअनर्वाखजकृत्समद्वाशूरःसत्राषाड्जनुषेमषाळ्हः । व्यासऽइंद्रःपृतनाःस्वोजाऽअधाविश्वं
शत्रूयंतंजघान ॥ उभेचिदिंद्ररोदसीमहित्वापप्राथतविषीभिस्तुविष्मः । निवज्रमिंद्रोहरिवान्मिमिक्षन्त्समंधसामदे
षुवाऽउवोच ॥ वृषाजजानवृषणंरणायतमुचिन्नारीनर्यंससूव । प्रयःसेनानीरधनृभ्योऽअस्तीनःसत्वागवेषणःसधृ
ष्णुः ॥ १ ॥ नूचित्सभ्रेषतेजनोनरेषन्मनोयोऽअस्यघोरमाविवासात् । यज्ञैर्यऽइंद्रेदधतेदुवांसिक्षयत्सरायऽऋतपा
ऽऋतेजाः ॥ यदिंद्रपूर्वोऽअपरायशिक्षन्नयज्ज्यायान्कनीयसोदेष्णं । अमृतऽइत्पर्यासीतदूरमाचित्रचित्र्यंभराऽर
यिंनः ॥ यस्तऽइंद्रप्रियोजनोददाशदसन्निरेकेऽअद्रिवःसखाते । वयंतेऽअस्यांसुमतौचनिष्ठाःस्यामवरूथेऽअघ्नतोनृपी
तौ ॥ एषःस्तोमोऽअचिक्रदद्वृषातऽउतस्तामुर्मघवन्नक्रपिष्ट । रायस्कामोजरितारंतऽआगन्त्वमंगशक्रवस्वऽआशको
नः ॥ सनऽइंद्रत्वयताायाऽइषेधास्त्मनाचयेमघवानोजुनंति । वस्वीषुतेजरित्रेऽअस्तुशक्तिर्यूयं० ॥ २ ॥ (७।२।४)
असाविदेवंगोऽऋजीकमंधोन्यस्मिन्निंद्रोजनुषेमुवोच । बोधामसित्वाहर्यश्वयज्ञैर्बोधानःस्तोममंधसोमदेषु ॥ प्रयंति
यज्ञंविपयंतिबर्हिःसोममादोविदथेदुध्रवाचः । न्युभ्रियंतेयशसोगृभादादूरऽउपब्दोवृषणोनृषाचः ॥ त्वमिंद्रस्त्रवितवा

(७।२।४) असाविदेवमितिअष्टर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् ।

वाऽअपस्कुःपरि ऽअहिनाशूरपूर्वीः । त्वद्वावक्रेरथ्योऽ३नधेनारेजंतेविश्वाकृत्रिमाणिभीषा ॥ भीमोविवेषायुधे
भिरेषामपांसिविश्वानर्याणिविद्वान् । इंद्रःपुरोजर्हृषाणोविदूधोद्विवज्रहस्तोमहिनाजघान ॥ नयातवऽइंद्रजूजुवुर्नो
नवंदनाशविष्ठवेद्याभिः । सशर्धदर्योविषुणस्यजंतोर्माशिश्नदेवाऽअपिगुर्ऋतंनः ॥ ३ ॥ अभिक्रत्वेंद्रभूरधज्मन्नतेविव्यङ्महिमानंरजांसि । स्वेनाहिवृत्रंशवसाजघंथनशत्रुरंतंविविदद्युधाते ॥ देवाश्चित्तेऽअसुर्यायपूर्वेनुक्षत्रायममिरेसहांसि । इंद्रोमघानिदयतेविषह्येंद्रंवाजस्यजोहुवंतसातौ ॥ कीरिश्चिद्धित्वामवसेजुहावेशानमिंद्रसौभगस्यभूरेः ।
अवोबभूथशतमूतेऽअस्मेऽअभिक्षत्तुस्त्वावतोवरूता ॥ सखायस्तऽइंद्रविश्वहस्यामनमोवृधासोमहिनातरुत्र । वन्वं
तुस्मातेवसासमीकेऽ३भीतिमर्योवनुषांशवांसि ॥ सनऽइंद्रत्वयताऽइषेधास्त्मनाचयेमघवानोजुनंति । वस्वीषुतेज
रित्रेऽअस्तुशक्तिर्यूयं०॥४॥(७।२।५)पिबासोममिंद्रमंदतुत्वायंतेसुषावहर्यश्वाद्रिः । सोतुर्बाहुभ्यांसुयतोनार्वा ॥ यस्ते
मदोयुज्यश्चारुरस्तियेनवृत्राणिहर्यश्वहंसि । सत्वामिंद्रप्रभूवसोममत्तु ॥ वोधासुमेमघवन्वाचमेमांयांतेवसिष्ठोऽअर्चं
तिप्रशस्तिं । इमाब्रह्मसधमादेजुषस्व ॥ श्रुधीहवंविपिपानस्याद्रेर्बोधाविप्रस्यार्चतोमनीषां । कृष्वादुवांस्यंतमासचे
मा ॥ नतेगिरोऽअपिमृष्येतुरस्यनसुष्टुतिमसुर्यस्यविद्वान् । सदातेनामस्वयशोविवक्मि ॥ ५ ॥ भूरिहितेसवना

[illegible] ॥ २४ ॥ (७।२।१४) [illegible]
[illegible] ॥ २५ ॥
[illegible] ॥ २६ ॥ (७।२।१५) [illegible]

(७।२।१४) [illegible] । (७।२।१५) [illegible] ([illegible]) ।

दिंद्र पाशंद्युम्नस्यवायुतस्यसोमात्सुतादिंद्रोऽवृणीतावसिष्ठान् ॥ एवेन्नुकंसिं
धुंमेभिस्तातारे न वेन्नुकंदाशराज्ञेसुदासंप्रावदिंद्रोब्रह्मणावोवसिष्ठाः ॥ जुष्टीनरोब्रह्मणावःपि
तृणामक्षमव्ययंनकिलारिषाथ । यच्छक्करीषुबृहतारवेणेंद्रेशुष्ममदधातावसिष्ठाः ॥ उद्द्यामिवेत्तृष्णजोनाथितासो
दीधयुर्दाशराज्ञेवृतासः । वसिष्ठस्यस्तुवतऽइंद्रोऽअश्रोदुरुंतृत्सुभ्योऽअकृणोदुलोकं ॥ २२ ॥ दंडाऽइवेद्गोऽअज
नासऽआसन्परिच्छिन्नाभरताऽअर्भकासः । अभवच्चपुरऽएतावसिष्ठऽआदित्तृत्सूनांविशोऽअप्रथंत ॥ त्रयःकृण्वंति
भुवनेषुरेतस्तिस्रःप्रजाऽआर्याज्योतिरग्राः । त्रयोघर्मासऽउषसंसचंतेसर्वाँऽइत्ताँऽअनुविदुर्वसिष्ठाः ॥ सूर्यस्येववक्ष
थोज्योतिरेषांसमुद्रस्येवमहिमागभीरः । वातस्येवप्रजवोनान्येनस्तोमोवसिष्ठाऽअन्वेतवेवः ॥ तऽइन्निण्यंहृदयस्यप्र
केतैःसहस्रवल्शमभिसंचरंति । यमेनततंपरिधिंवयंतोऽप्सरसऽउपसेदुर्वसिष्ठाः ॥ विद्युतोज्योतिःपरिसंजिहानंमि
त्रावरुणायदपश्यतांत्वा । तत्तेजन्मोतैकंवसिष्ठागस्त्योयत्त्वाविशऽआजभार ॥ २३ ॥ उतासिमैत्रावरुणोवसिष्ठोर्व
श्यांब्रह्मन्मनसोधिजातः । द्रप्संस्कन्नंब्रह्मणादैव्येनविश्वेदेवाःपुष्करेत्वाददंत ॥ सप्रकेतऽउभयस्यप्रविद्वान्त्सहस्र
दानऽउतवासदानः । यमेनततंपरिधिंवयिष्यन्नप्सरसःपरिजज्ञेवसिष्ठः ॥ सत्रेहजातावि[षि]तानमोभिःकुंभेरेतःसि
षिचतुःसमानं । ततोहमानऽउदियायमध्यात्ततोजातमृषिमाहुर्वसिष्ठं ॥ उक्थभृतंसाभृतंबिभर्तिग्रावाणंबिभ्रत्प्र

...स्तवहिवगिष्ठः ॥ २४ ॥ (७।३।१) प्रशुक्रैतुदेवीमनीषाऽअ
स्मत्सुतष्टो । येनमात्यंगमनुस्यमानाऽआवीगन्क्लातिमतद्वोवगिष्ठः ॥ आवश्चिदसमगिन्वंतपृथ्वीबुत्रेपुशूरा
मात्युनश्चीरथोनराजी ॥ विदुःपृथिव्याद्विवोजनित्रंशृण्वंत्यापोऽअधुक्षरंतीः ॥ आवश्चिदस्मैगिन्वंतपृथ्वीवृत्रेपुशूरा
यीतऽउग्राः ॥ आधूर्ष्वस्मैदधाताश्वानिंद्रोनवत्रीहिरण्यबाहुः ॥ अभिप्रस्थाताहेवयज्ञंयातेवपत्मन्त्मनाहिनोत ॥
त्मनागमत्युहिनोतयज्ञंदधातकेतुंजनायवीरं ॥ उदस्यशुष्माद्भानुर्नार्तविभर्तिभारंपृथिवीनभूम ॥ तयामिदेवाँऽ
अयानुरथेगार्धन्नूनंनधियंदधामि ॥ अभिवोदेवींधियंदधिध्वंप्रवोदेवत्रावाचंकृणुध्वं ॥ आचष्टऽआसांपाथोनदीनां
वरुणऽउग्रःसहस्रचक्षाः ॥ २५ ॥ राजाराष्ट्राणांपेशोनदीनामनुत्तमस्मैक्षत्रंविश्वायु ॥ अविष्टोऽअस्मान्विश्वासुवि
क्षुद्युंकृणोतशंसंनिनित्सोः ॥ व्येतुदिद्युद्विपामशेवायुयोतविष्वग्रपस्तनूनां ॥ अवीन्नोऽअग्निर्हव्यान्नमोभिःप्रेष्ठोऽ
अस्माऽअधायिस्तोमः ॥ सजूर्देवेभिरपांनपातंसखायंकृध्वंशिवोनोऽअस्तु ॥ अब्जामुक्थैरहिंगृणीषेबुध्नेनदीनांरजः
सुषीदन् ॥ मानोऽहिर्बुध्न्योरिषेधान्मायज्ञोऽअस्यस्रिधदृतायोः ॥ उतनऽएषुनृषुश्रवोधुःप्ररायेयंतुशर्धंतोऽअर्यः ॥

...(७।३।१) प्रशुक्रेतितिपंचविंशत्यृचस्यसूक्तस्यवसिष्ठोविश्वेदेवास्त्रिपदाविराट् अंत्याश्चतस्रस्त्रिष्टुभः अब्जामु
...मानोऽहिर्बुध्न्योऽहिर्बुध्न्यः (उतअश्वावित्यैश्वदेवसूक्तानि। भेदपक्षे–देवाः १ आपः १ इंद्रः २ यजः २
...२ वरुण. १ देवा. २ अग्नि. १ अपांनपात १ अहिः १ अहिर्बुध्न्यः १ देवाः २ देवपत्नीस्त्वष्टारः १ त्वष्टा १ विश्वे. ४ एवं २५)

तिसनोभगपुरऽएताभंवेह+ ॥ समध्वरायोपसोनमंतदधिकावेवशुचयेपदाय । अर्वाचीनंव
ावाजिनऽआवहंतु ॥ अश्वावतीर्गोमतीर्नऽउषासोवीरवतीःसदमुच्छंतुभद्राः । घृतंदुहाना
ात० ॥ ८ ॥ (७।३।९) प्रब्रह्माणोऽअंगिरसोनक्षंतप्रक्रंदनुर्नभन्यस्यवेतु । प्रधेनवऽउदप्रु
ऽअध्वरस्यपेशः ॥ सुगस्तेऽअग्नेसनवित्तोऽअध्वायुक्ष्वासुतेहरितोरोहितश्च । येवासद्मन्नरुषावी
जनिमानिसत्तः+ ॥ समुवोयज्ञंमहयन्नमोभिःप्रहोतामंद्रोरिरिचऽउपाके । यजस्वसुपुर्वणीकदेवा
यामरमतिंववृत्याः ॥ यदावीरस्यरेवतोदुरोणेस्योनशीरतिथिराचिकेतत् । सुप्रीतोऽअग्निःसुधितोदमऽआ
रावशेदातिवार्यमियत्यै ॥ इमंनोऽअग्नेऽअध्वरंजुषस्वमरुत्स्विन्द्रेयशसंकृधीनः । आनक्तावर्हिःसदतामुषासोशंतामि
त्रावरुणायजेह+ ॥ एवाग्निंसहस्यंवसिष्ठोरायस्कामोविश्वप्स्न्यस्यस्तौत् । इषंरयिंपप्रथद्वाजमस्मेयूयंपात० ॥ ९ ॥
(७।३।१०) प्रवोयज्ञेषुदेवयंतोऽअर्चन्द्यावानमोभिःपृथिवीऽइषध्यै । येषांब्रह्माण्यसमानिविप्राविष्वग्वियंतिवनि

(७।३।९) प्रब्रह्माणइतिपळर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् (भेदपक्षे–विश्वेदेवाः १ अग्निः १ देवाः १ अग्निः ३ एवं ६) ।
(७।३।१०) प्रवोयज्ञेष्वितिपंचर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् (भेदपक्षे–विश्वेदेवाः १ यज्ञः १ विश्वेदेवाः २ अग्निः १ दधिका-

आपो० ॥ २६ ॥ (७।३।१७) [illegible]

दधमामांपवनर्यानाविदुस्मर्कः ॥ यक्षिजामन्परुपिवदर्नुसुवदष्ठीवंतौपरिकुल्फौचदेहत् । अग्निष्टच्छोचन्नपर्वाधता
मितोमामा० ॥ यच्छल्मलौभवतियन्नदीषुयदोषधीभ्यःपरिजायतेविषं । विश्वेदेवानिरितस्तत्सुवंतुमामा० ॥ याः
प्रवतोनिवतउद्वतउदन्वतीरनुदकाश्चयाः । ताअस्मभ्यंपयसापिन्वमानाःशिवादेवीरशिपदाभवंतुसर्वानद्योऽअ
शिमिदाभवंतु ॥ २७ ॥ (७।३।१८) आदित्यानामवसानूतनेनसक्षीमहिशर्मणाशंतमेन । अनागास्त्वेअदिति
त्वेतुरासऽइमंयज्ञंदधतुश्रोषमाणाः ॥ आदित्यासोअदितिर्मादयंतांमित्रोऽअर्यमावरुणोरजिष्ठाः । अस्माकंसंतुभुव
नस्यगोपाःपिबंतुसोममवसेनोऽअद्य ॥ आदित्याविश्वेमरुतश्चविश्वेदेवाश्चविश्वऽऋभवश्चविश्वे । इंद्रोऽअग्निरश्वि
नानुष्टुतानायूयंपात० ॥ १८ ॥ (७।३।१९) आदित्यासोअदितयःस्यामपूर्देवत्रावसवोमर्त्यत्रा । सनेममित्रावरु
णासनंतोभवेमद्यावापृथिवीभवंतः ॥ मित्रस्तन्नोवरुणोमामहंतशर्मतोकायतनयायगोपाः । मावोभुजेमान्यजातमे
नोमानत्कर्मवसवोयच्चयध्वे ॥ तुरण्यवोंगिरसोनक्षंतरत्नंदेवस्यसवितुरियानाः । पितानस्तन्नोमहान्यजत्रोविश्वेदे
वाःसमनसोजुषंत ॥ १९ ॥ (७।३।२०) प्रद्यावायज्ञैःपृथिवीनमोभिःसबाधऽईळेबृहतीयजत्रे । तेचिद्धिपूर्वेकव

(७।३।१८) आदित्यानामितितृचस्यसूक्तस्यवसिष्ठआदित्यास्त्रिष्टुप्। (७।३।१९) आदित्यासइतितृचस्यसूक्तस्यवसिष्ठआदित्यास्त्रिष्टुप्।
(७।३।२०) प्रद्यावेतितृचस्यसूक्तस्यवसिष्ठोद्यावापृथिव्यौत्रिष्टुप्।

थैः । तिस्रतानिसिंधुभ्योहव्यंघृतवज्जुहोत ॥ याःसूर्योरश्मिभिराततानयाभ्यऽइंद्रोऽअरदद्गातुमू
र्मिं । तेसिंधवोवरिवोधातनानोयूयंपात० ॥१४॥ (७।३।१५) ऋभुक्षणोवाजामादयध्वमस्मेनरोमघवानःसुतस्य ।
आगोर्वाचःक्रतवोनयातांविभ्वोरथंनर्यवर्तयंतु ॥ ऋभुर्ऋभुभिरभिवःस्यामविभ्वोविभुभिःशवसाशवांसि । वाजोऽअ
स्माँऽअवतुवाजसाताविंद्रेणयुजातरुषेमवृत्रं ॥ तेचिद्धिपूर्वीरभिसंतिशासाविश्वाँऽअर्यऽउपरतातिवन्वन् । इंद्रो
विभ्वाँऽऋभुक्षावाजोऽअर्यःशत्रोर्मिथत्याकृणवन्विनृम्णं ॥ नूदेवासोवरिवःकर्तनानोभूतनोविश्वेवसेसजोषाः । सम
स्मेऽइषंवसवोददीरन्यूयंपात० ॥ १५ ॥ (७।३।१६) समुद्रज्येष्ठाःसलिलस्यमध्यात्पुनानायंत्यनिविशमानाः ।
इंद्रोयावज्रीवृषभोरराद्ताऽआपोदेवीरिहमामवंतु ॥ याऽआपोदिव्याऽउतवास्रवंतिखनित्रिमाऽउतवायाःस्वयंजाः ।
समुद्रार्थायाःशुचयःपावकास्ताऽआपो० ॥ यासांराजावरुणोयातिमध्येसत्यानृतेऽअवपश्यन्जनानां । मधुश्चुतःशुच
योयाःपावकास्ताऽआपो० ॥ यासुराजावरुणोयासुसोमोविश्वेदेवायासूर्जंमदंति । वैश्वानरोयाःस्वग्निःप्रविष्टस्ताऽ
आपो० ॥ १६ ॥ (७।३।१७) आमांमित्रावरुणेहरक्षतंकुलाययद्विश्वयन्मानऽआगन् । अजकावंदुर्दशीकंतिरो

(७।३।१५) [illegible] पृथंयायाविभेदेवावा । (७।३।१६) [illegible]

नृथ्यातापापव: ॥ [illegible] ॥ २९ ॥ सुस्वाश्चिद्धत

नोवृद्धि:मरुतागिनानन:स्पार्हाणिदातवेवसु । अस्रेभंतोमरुत:गोम्येमधौस्वाहेहमादयाध्वै ॥ २९ ॥ सुस्वाश्चिद्धत

[illegible]:शुंभमाना:आदुंमासोनीलपृष्ठाऽअपसन् । विश्वंगर्धोऽअभितोमानिपेदुनरोनरण्वा:सवनेमदंत: ॥ योनोमरुतो

ऽअभिदुर्हणायुस्तिरश्चित्तानिवसवोजिघांसति । द्रुह:पाशान्प्रतिसमुचीष्टतपिष्ठेनहन्मनाहंतनातं ॥ सांतपनाऽइ

दंहविर्मरुतस्तज्जुजुष्टन । युष्माकोतीरिशादस: ॥ गृहमेधासऽआगतमरुतोमापभूतन । युष्माकोतीसुदानव: ॥

इहेहव:स्वतवस:कवय:सूर्यत्वच: । यज्ञंमरुतऽआवृणे ॥ त्र्यंबकंयजामहेसुगंधिंपुष्टिवर्धनं । उर्वारुकमिवबंधनान्मृ

त्योर्मुक्षीयमामृतात् ॥ ३० ॥ इतिपंचमाष्टकेचतुर्थोऽध्याय: ॥ ४ ॥ ॥ ॥ ॥

पंचत्रिंशा यावेवर्गा ३० सूक्तानि २४ ऋच: १५६ ॥ त्याग: ॥ विश्वेभ्योदेवेभ्यइ. ३ इंद्रार्यमभ्या. रुद्राये. नदीभ्य. मरुद्भ्य.

विश्वेभ्योदेवेभ्य. विष्णुमरुद्भ्य. ऋभुभ्य. २ इंद्राये. ६ सवित्र. ६ वाजिभ्य. २ विश्वेभ्योदेवेभ्य. वायुपूषभ्या. विश्वेभ्योदेवेभ्य.

१२ अग्नींद्रमित्रावरुणाश्विभगपूषब्रह्मणस्पतिसोमरुद्रेभ्य. भगाये. ५ उपसइ. विश्वेभ्योदेवेभ्य. अग्नय. देवेभ्य. अग्नय. ३ विश्वेभ्योदेवे-

[illegible]ग्नाये. विश्वेभ्योदेवेभ्य. २ अग्नय. दधिक्राव्ण्युषोग्निभगेंद्रविष्णुपूषब्रह्मणस्पत्यादित्यद्यावापृथिव्यब्भ्यइ. दधिक्राइ. ४ सवित्र. ४

[illegible]भ्य. ४ ऋभुभ्य. ३ विश्वेभ्योदेवेभ्य. अग्न्य. ४ मित्रावरुणाभ्या. अग्नय. विश्वेभ्योदेवेभ्य. नदीभ्य. आदित्येभ्य. ६

[illegible] ३ वास्तोष्पतय. ४ प्रस्वापिन्या. ७ मरुद्भ्य. ४० रुद्राये. ॥ इतिपंचमेचतुर्थ: ॥

आवि॑श्वतः पांच॑जन्येन रा॒या यू॒यं पा॑त० ॥ १९ ॥ (७।५।३) अता॑रिष्म॒ तम॑सस्पा॒रम॒स्य प्रति॒ स्तोमं॑ देव॒यंतो॒ दधा॑नाः । पु॒रु॒दंसा॑ पुरु॒तमा॑ पुरा॒जाम॑र्त्या हवते ऽश्विना॒ गीः ॥ न्यु॑ प्रि॒यो मनु॑षः सादि॒ होता॒ नास॑त्या॒ यो यज॑ते॒ वंद॑ते च । अ॒श्नी॒तं मध्वो॑ ऽअश्विना ऽउपा॒क ऽआ वां॑ वोचे वि॒दथे॑षु॒ प्रय॑स्वान् ॥ अहे॑म य॒ज्ञं प॒थामु॑रा॒णा इ॒मां सु॑वृ॒क्तिं वृ॑षणा जु॒षेथां॑ । श्रु॒ष्टी॒वेव॒ प्रेषि॑तो वा॒मबो॑धि॒ प्रति॒ स्तोमै॒र्जर॑माणो॒ वसि॑ष्ठः ॥ उप॒ त्या वह्नी॑ गमतो॒ विशं॑ नो रक्षो॒हणा॒ संभृ॑ता वी॒ळुपा॑णी । सम॑धांस्यग्मत मत्स॒राणि॒ मा नो॑ मर्धि॒ष्टमा ग॑तं शि॒वेन॑ ॥ आ प॒श्चाता॑न्नास॒त्या० ॥२०॥ (७।५।४) इ॒मा ऽउ॑ वां॒ दिवि॑ष्टय ऽउ॒स्रा ह॑वंते ऽअश्विना । अ॒यं वा॑म॒ह्वेऽव॑से शचीवसू॒ विशं॑विशं॒ हि गच्छ॑थः ॥ यु॒वं चि॒त्रं द॑दथु॒र्भोज॑नं नरा॒ चोदे॑थां सू॒नृता॑वते । अ॒र्वाग्रथं॒ सम॑नसा॒ नि य॑च्छतं॒ पिब॑तं सो॒म्यं मधु॑ ॥ आ या॑त॒मुप॑ भूषतं॒ मध्वः॑ पिबतमश्विना । दु॒ग्धं पयो॑ वृषणा जेन्यावसू॒ मा नो॑ मर्धि॒ष्टमा ग॑तं ॥ अश्वा॑सो॒ ये वा॒मुप॑ दा॒शुषो॑ गृ॒हं यु॒वां दीय॑न्ति॒ बिभ्र॑तः । म॒क्षू॒युभि॑र्नरा॒ हये॑भिरश्विना॒ दे॑वा यातमस्म॒यू ॥ अधा॑ ह॒ यंतो॑ ऽअ॒श्विना॒ पृक्षः॑ सचंत सू॒रयः॑ । ता यंसतो म॒घव॑द्भ्यो ध्रु॒वं यशश्छ॒र्दिर॒स्मभ्यं॒ नास॑त्या ॥ प्र ये य॒युर॑वृ॒कासो॒ रथा॑ ऽइव नृपा॒तारो॒ जना॑नां । उ॒त स्वेन॒ शव॑सा शूशुवु॒र्नर॑ ऽउ॒त क्षि॑यंति सुक्षि॒तिं ॥ २१ ॥ (७।५।५) [illegible]

(७।५।३) अतारिष्मेति पंचर्चस्य सूक्तस्य वसिष्ठोऽश्विनौ त्रिष्टुप् । (७।५।४) इमा उ वामिति [illegible] । (७।५।५) [illegible] अष्टर्चस्य सूक्तस्य वसिष्ठ उषास्त्रिष्टुप् ।

गांमतीर्नेऽउुपासोवीरवंतीःसदमुच्छतुभद्राः । घृतंदुहानाविश्वतःप्रपीतायूयंपात० ॥ २७ ॥ ॥ इतिपंचमाष्टके पंचमोऽध्यायः ॥ ५ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

सप्तत्रिंशाध्यायेवर्गाः २७ सूक्तानि २१ ऋचः १५० ॥ त्यागः ॥ सूर्याये. मित्रावरुणाभ्या. १८ सूर्याये. ३ मित्रावरुणाभ्या. ३ सूर्याये. ४ सूर्यमित्रावरुणेभ्य. मित्रावरुणाभ्या. १४ आदित्येभ्य. १० सूर्याये. ३ मित्रावरुणाभ्या. ३ अश्विभ्या. ५६ उपस. ३४ ॥ इतिपंचमेपंचमः ॥

प्रत्युपद्गागार्थमिंद्रावरुणादशैंद्रावरुणंहजागतंतुयुवांनरावांपंचपुनीषेधीराष्टौवारुणंहरदत्तसप्तप्रशुंध्युवंमंत्या पाशविमोचनींमोपुपंचगायत्रंजगत्यंतंप्रवीरयासप्तवायव्यंहैंद्रश्चयाद्विवदुक्ताःकुविदंगावायोपंचशुचिंन्वष्टावैं द्राग्नंर्त्विंयंवांद्वादशगायत्रमंत्यानुष्टुप्प्रक्षोदसापद्गसारस्वतंतुतृतीयासरस्वतेबृहदुप्रगाथःप्रस्तारपंक्तिःपरास्ति स्रोगायत्र्यःसरस्वतेयज्ञेदशैंद्यादिंवार्हस्पत्यमंत्यैंद्रीचंतृतीयानवम्यावैंद्राब्राह्मणस्पत्येंअध्वर्यवःसप्तोक्तदेवतांत्यां परोवैष्णवंतूरुमित्यैंद्यश्चतिस्रोनूमर्तः ॥ ६ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ हरिःओम ॥ (७।५।११) प्रत्यंऽअदर्श्यायत्यं१च्छंतींदुहितादिवः । अपोमहिंव्ययतिचक्षसेतमोज्योतिंष्कृ

…मानसदित्ससुवितायप्रयस्वान् ॥ इयामंद्रंवरुणमष्टमेगीःप्रावत्तोकेतनयेतूतुजाना । सुरत्नासो
देववीतिंगमेमयूयंपात० ॥ ७ ॥ (७।५।१६) धीरात्वस्यमहिनाजनूंषिवियस्तस्तंभरोदसीचिदुर्वी । प्रनाकमृष्वंनु
नुदेबृहंतंद्वितानक्षत्रंपप्रथच्चभूम ॥ उतस्वयातन्वा३संवदेतत्कदान्वं१तर्वरुणेभुवानि । किंमेहव्यमहृणानोजुषेतक
दामृळीकंसुमनाऽअभिख्यं ॥ पृच्छेतदेनोवरुणदिदृक्षूपोऽएमिचिकितुषोविपृच्छं । समानमिन्मेकवयश्चिदाहुरयं
हतुभ्यंवरुणोहृणीते ॥ किमागऽआसवरुणज्येष्ठंयत्स्तोतारंजिघांससिसखायं । प्रतन्मेवोचोदूळभस्वधावोवत्वाने
नानमसातुरऽइयां ॥ अवद्रुग्धानिपित्र्यासृजानोवयावयंचकृमातनूभिः । अवराजन्पशुतृपंनतायुंसृजावत्संनदाम्नो
वसिष्ठं ॥ नसःस्वोदक्षोवरुणध्रुतिःसासुरामन्युर्विभीदकोऽअचित्तिः । अस्तिज्यायान्कनीयसऽउपारेस्वप्नश्चनेदनृं
तस्यप्रयोता ॥ अरंदासोनमीळ्हुषेकराण्यहंदेवायभूर्णयेनागाः । अचेतयदचितोदेवोऽअर्योगृत्संरायेकवितरोजुना
ति ॥ अयंसुतुभ्यंवरुणस्वधावोहृदिस्तोमऽउपश्रितश्चिदस्तु । शंनःक्षेमेशमुयोगेनोऽअस्तुयूयंपातस्वस्तिभिः० ॥ ८ ॥
(७।५।१७) रदत्पथोवरुणःसूर्यायप्रार्णांसिसमुद्रियानदीनां । सर्गोनसृष्टोऽअर्वतीर्ऋतायन्चकारमहीरवनीरहभ्यः ॥
आत्मातेवातोरजऽआनवीनोत्पशुर्नभूर्णिर्यवसेससवान् । अंतर्महीबृहतीरोदसीमेविश्वातेधामवरुणप्रियाणि ॥ परि

(७।५।१६) धीरात्वित्यष्टर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोवरुणस्त्रिष्टुप्। (७।५।१७) रदत्पथइतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोवरुणस्त्रिष्टुप्।

पम्योयूयंपात० ॥ १० ॥ (७।५।११) मोषुवरुणमृन्मयंगृहंराजन्नहंगमं । मृळासुक्षत्रमृळय ॥ यदेमिप्रस्फुरन्निव
दृतिर्नध्मातोअद्रिवः । मृळा० ॥ क्रत्वःसमहदीनताप्रतीपंजगमाशुचे । मृळा० ॥ अपांमध्येतस्थिवांसंतृष्णाविद
ज्जरितारं । मृळा० ॥ यत्किंचेदंवरुणदैव्येजनेभिद्रोहंमनुष्याश्चरामसि । अचित्तीयत्तवधर्मायुयोपिममानस्तस्मादे
नसोदेवरीरिषः ॥ ११ ॥ (७।६।१) प्रवीरयाशुचयोदद्रिरेवामध्वर्युभिर्मधुमंतःसुतासः । वहवायोनियुतोयाह्य
च्छापिबासुतस्यांधसोमदाय ॥ ईशानायप्रहुतिंयस्तआनट्शुचिंसोमंशुचिपास्तुभ्यंवायो । कृणोषितंमर्त्येषुप्रशस्तं
जातोजातोजायतेवाज्यस्य ॥ रायेनुयंजज्ञतूरोदसीमेरायेदेवीधिषणाधातिदेवं । अधवायुंनियुतःसश्चतस्वाउतश्वे
तंवसुधितिंनिरेके ॥ उच्छन्नुषसःसुदिनाअरिप्राउरुज्योतिर्विविदुर्दीध्यानाः । गव्यंचिदूर्वमुशिजोविवव्रुस्तेषामनुप्र
दिवःसस्रुरापः ॥ तेसत्येनमनसादीध्यानाःस्वेनयुक्तासःक्रतुनावहंति । इंद्रवायूवीरवाहंरथंवामीशानयोरभिपृक्षःस
चंते ॥ ईशानासोयेदधतेस्वर्णोगोभिरश्वेभिर्वसुभिर्हिरण्यैः । इंद्रवायूसूरयोविश्वमायुरर्वद्भिर्वीरैःपृतनासुसह्युः ॥
अर्वंतोनश्रवसोभिक्षमाणाइंद्रवायूसुष्टुतिभिर्वसिष्ठाः । वाजयंतःस्ववसेहुवेमयूयंपात० ॥ १२ ॥ (७।६।२) कुवि

(७।५।११) मोषुवरुणेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठोवरुणोगायत्र्यंत्याजगती । (७।६।१) प्रवीरयेतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठः आद्यानां
चतसृणांवायुरंत्यानांतिसृणामिंद्रवायूत्रिष्टुप् । (७।६।२) कुविदंगेतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यवसिष्ठइंद्रवायूआद्यातृतीययोर्वायुस्त्रिष्टुप् ।

प्रयुज्यंसमुक्षितंतस्येहिप्रद्रवापिब॥ रथेष्ठायाध्वर्यवःसोममिंद्रायसोतन। अधिब्रध्नस्याद्रयोविचक्षतेसुन्वंतोदाश्वध्वरं॥
उपब्रध्नंवावातावृषणाहरीइंद्रमपसुवक्षतः। अर्वांचंत्वासप्तयोध्वरश्रियोवहंतुसवनेदुप॥ प्रपूषणंवृणीमहेयुज्यायपुरू
वसुं। सशक्रशिक्षपुरुहूतनोधियातुजेरायेविमोचन॥ ३२॥ संनःशिशीहिभुरिजोरिवक्षुरंरास्वरायोविमोचन। त्वेत
न्नःसुवेदमुस्रियंवसुयंत्वंहिनोषिमर्त्यं॥ वेमित्वापूषन्नृंजसेवेमिस्तोतवआघृणे। नतस्यवेम्यरणंहितद्वसोस्तुषेपज्रायसा
म्ने॥ परागावोयवसंकच्चिदाघृणेनित्यंरेक्णोअमर्त्य। अस्माकंपूषन्नविताशिवोभवमंहिष्ठोवाजसातये॥ स्थूरंराधः
शताश्वंकुरुंगस्यदिविष्टिषु। राज्ञस्त्वेषस्यसुभगस्यरातिषुतुर्वशेष्वमन्महि॥ धीभिःसातानिकाण्वस्यवाजिनःप्रियमेध
रभिद्युभिः। षष्टिंसहस्रानुनिर्मजामजेनिर्यूथानिगवामृषिः॥ वृक्षाश्चिन्मेअभिपित्वेअरारणुः। गांभजंतमेहनाश्वं
भजंतमेहना॥ ३३॥ इतिपंचमाष्टकेसप्तमोऽध्यायः॥ ७॥ ॥ ॥ ॥

एकोनचत्वारिंशाध्यायेवर्गाः ३३ सूक्तानि ८ ऋचः १६५॥ त्यागः॥ पर्जन्याये. १ मरुद्भ्य. १० इंद्रासोमाभ्या. ७ इंद्राये.
सोमाये. अग्नय. विश्वेभ्योदेवेभ्य. सोमाये. २ अग्नय. इंद्रासोमाभ्यामि. इंद्राये. ब्राह्मण. मरुत्य. इंद्राये. १ नगिग्नाशीःपुषिव्यनग्निभ्य
इंद्रासोमाभ्या. २ इंद्राये. २१ आसंगाये. ५ इंद्राये. ४० विभिंदव. २ इंद्राये. २० पाकस्थाम्न.
नगेसप्तगः॥

... नकिर्द्विषां अस्य प्रवत्वतीभिरूतिभिः । इंद्रं क्षोणीरवर्धयन्वया ऽ
... सुशमनम । नकिरिंद्र नुनो गिर सदावृधं ॥ स्तोता यत्ते ऽ अनुव्रत ऽ उक्थान्यृतुथा दधे ।
... ॥ तदिद्रुद्रस्य चेतति यह्वं प्रत्नेषु धामसु । मनो यत्रा वि तद्दधुर्विचेतसः ॥ १० ॥ यदि
... प्रभनः । येना विश्वा ऽ अति द्विषो ऽ अतारिम ॥ कदा त ऽ इंद्र गिर्वणः स्तोता भवाति शंतमः ।
... मादधः ॥ उत ते सुष्टुता हरी वृषणा वहतो रथं । अजुर्यस्य मदिंतमं यमीमहे ॥ तमीमहे पुरुष्टुतं यह्वं
...भिरूतिभिः । नि बर्हिषि प्रिये सदद्ध द्विता ॥ वर्धस्वा सु पुरुष्टुत ऽ ऋषिष्टुताभिरूतिभिः । धुक्षस्व पिप्युषीमिषम
...वसे नः ॥ ११ ॥ इंद्र त्वमवितेदसीत्था स्तुवतो ऽ अद्रिवः । ऋतादियर्मि ते धियं मनोयुजं ॥ इह त्या सधमाद्या युजानः
। हरी ऽ इंद्र प्रतद्वसू ऽ अभि स्वर ॥ अभि स्वरंतु ये तव रुद्रासः सक्षत श्रियं । उतो मरुत्वतीर्विशो ऽ अभि प्रयः ॥
... दिवि । नाभा यज्ञस्य सं दधुर्यथा विदे ॥ अयं दीर्घाय चक्षसे प्राचि प्रयत्यध्वरे । मिमीते
... ॥ १२ ॥ ...

क्रानीतस्यसराधंस. । रथंहिरण्ययंददन्मंहिष्ठःसूरिरभूद्वर्षिष्ठमकृतश्र
वयाहितंचक्रमाभूरिदावनेसद्यश्चिन्मंहिदावने॥५॥ योऽअश्वेभिर्वहतेव
सामसुंद्र सोमपादानायशुक्रपूतपाः ॥ सोमंऽइमंचिदुत्मनामंदच्चित्रंदाव
तु ॥ उच्चथ्येऽवपुषिय.स्वराळुतवायोघृतस्नाः । अश्वेषितंरजेषितंशुनेषितं
सनं। अश्वानामिन्नवृष्णां ॥ गावोनयूथमुपयंतिवध्रयऽउपमायंति
अधाश्चलेपुविंशातिशता ॥शतंदासेवल्बूथेविप्रस्तरुक्षऽआददे । तेतै
॥ अध्यस्यायोपंण।महीप्रतीचीवशंमश्व्यं। अधिरुक्मावनीयत॥६॥(८।६।५)
। यमादित्याऽअभिद्रुहोरक्षथानेमघंनशदनेहसोवऽऊतयःसुऽऊतयोवऽऊतयः॥
। पुक्षानवोयथोपरिव्यस्मेशर्मयच्छतानेहसो० ॥ व्यंस्मेऽअधिशर्मत
॥ यस्माऽअरासतक्षयं जीवातुंचप्रचेतसः । मनो

विश्वेयंदेवाऽउतमर्त्यासोमधुब्रुवंतोऽअभिसंचरंति ॥ अंतश्चप्रागाऽअदितिर्भवास्यवयाताहरसोदैव्यस्य । इंदविंद्र
स्यसख्यंजुषाणःश्रौष्टीवधुरमनुरायऽऋध्याः ॥ अपामसोमममृताऽअभूमागन्मज्योतिरविदामदेवान् । किंनूनम
स्मान्कृणवदरातिःकिमुधूर्तिरमृतमर्त्यस्य ॥ शंनोभवहृदऽआपीतऽइंदोपितेवसोमसूनवेसुशेवः । सखेवसख्यऽउरुशं
सधीरःप्रणऽआयुर्जीवसेसोमतारीः ॥ इमेमापीतायशसऽउरुष्यवोरथंनगावःसमनाहपर्वसु । तेमारक्षंतुविस्रसश्चरि
त्रादुतमास्रामाद्यवयंत्विंदवः ॥ ११ ॥ अग्निंनमामथितंसंदिदीपःप्रचक्षयकृणुहिवस्यसोनः । अथाहितेमदऽआसो
ममन्येरेवाऽइवप्रचरापुष्टिमच्छ ॥ इषिरेणतेमनसासुतस्यभक्षीमहिपित्र्यस्येवरायः । सोमराजन्प्रणऽआयूंषितारीर
हानीवसूर्योवासराणि ॥ सोमराजन्मृळयानःस्वस्तितवस्मसिव्रत्यास्तस्यविद्धि । अलर्तिदक्षऽउतमन्युरिंदोमानोऽ
अर्योऽअनुकामंपरादा. ॥ त्वंहिनस्तन्वःसोमगोपागात्रेगात्रेनिषसत्थानृचक्षाः । यत्तेवयंप्रमिनामव्रतानिसनोमृळसु
षखादेववस्यः ॥ ऋदूदरेणसख्यासचेययोमानरिष्येद्धर्यश्वपीतः । अयंयःसोमोन्यधाय्यस्मेतस्माऽइंद्रंप्रतिरमेम्यायुः
॥ १२ ॥ अपत्याऽअस्थुरनिराऽअमीवानिरत्रसन्तमिषीचीरभैषुः । आसोमोऽअस्माँऽअरुहद्विहायाऽअगन्मयत्रप्र
तिरंतऽआयुः ॥ योनऽइंदुःपितरोहृत्सुपीतोमर्त्योमर्त्याऽआविवेश । तस्मैसोमायहविषाविधेममृळीकेऽअस्यसुमतौ
स्याम ॥ त्वंसोमपितृभिःसंविदानोनुद्यावापृथिवीऽआततंथ । तस्मैतऽइंदोहविषाविधेमवयंस्यामपतयोरयीणां ॥

त्रातारोदेवाऽअधिवोचतानोमानोनिद्राऽईशतमोतजल्पिः । वयंसोमस्यविश्वहप्रियासः...

(अथवालखिल्यानि ॥ (१) ...

नि ॥ शतानीकेवप्रजिगातिधृष्णुयाहंतिवृत्राणिदाशुषे । गिरेरिवप्ररसाऽअस्यपिन्विरेदत्राणिपुरुभोजसः ॥ आत्वा

गृताम्रऽइंद्रसोमदायऽइंद्रगिर्वणः । आपोनुवज्रिन्नन्वोक्थं१सरः पृणंतिशूरराधसे ॥ अनेहसंप्रतरणंविवक्षणंमध्वः

स्वादिष्ठमीपिब । आयथामंदसानःकिरासिनःप्रक्षुद्रेवत्मनाधृषत् ॥ आनःस्तोममुपद्रवद्धियानोऽअश्वोनसोतृभिः ।

यंतेस्वधावन्त्स्वदयंतिधेनवऽइंद्रकण्वेषुरातयः ॥ १४ ॥ उग्रंनवीरंनमसोपसेदिमविभूतिमक्षितावसुं । उद्रीवंवज्रि

१(...) (...)

...

...

...

(१) अभिप्रेनिदृशर्चस्यसूक्तस्यकाण्वःप्रस्कण्वऋषिः अयुजोबृहत्यःयुजःसतोबृहत्यः ।

(७) भूरीदिंद्रस्यवीर्यं१व्यख्यमभ्यायति । राधस्तेदस्यवेवृक ॥ शतंश्वेतासउक्षणोदिवितारोनरोचंते । मह्नादि
वंनतस्तभुः ॥ शतंवेणूञ्छतंशुनःशतंचर्माणिम्लातानि । शतंमेबल्बजस्तुकाऽअरुषीणांचतुःशतं ॥ सुदेवाःस्थकां
ण्वायनावयोवयोविचरंतः । अश्वासोनचंक्रमत ॥ आदित्साप्तस्यचर्किरन्नानूनस्यमहिश्रवः । श्यावीरतिध्वसन्पथ
श्चक्षुषाचनसंनशे ॥ २६ ॥ (८) प्रतितेदस्यवेवृकराधोऽअदर्श्यह्रयं । द्यौर्नप्रथिनाशवः ॥ दशमह्यंपौतक्रतःसह
स्रादस्यवेवृकः । नित्याद्रायोऽअमंहत ॥ शतंमेगर्दभानांशतमूर्णावतीनां । शतंदासाँऽअतिस्रजः ॥ तत्रोऽअपिप्रा
णीयतपूतक्रतायैव्यक्ता । अश्वानामिन्नयूथ्यां ॥ अचेत्यग्निश्चिकितुर्हव्यवाट्ससुमद्रथः । अग्निःशुक्रेणशोचिषाबृह
त्सूरोऽअरोचतदिविसूर्योऽअरोचत ॥ २७ ॥ (९) युवंदेवाक्रतुनापूर्व्येणयुक्तारथेनतविषंयजत्रा । आगच्छतं
नासत्याशचीभिरिदंतृतीयंसवनंपिबाथः ॥ युवांदेवास्त्रयऽएकादशासःसत्याःसत्यस्यददृशेपुरस्तात् । अस्माकंयज्ञंस
वनंजुषाणापातंसोममश्विनादीद्यग्नी ॥ पनाय्यंतदश्विनाकृतंवांवृषभोदिवोरजसःपृथिव्याः । सहस्रंशंसाऽउतयेगवि
ष्टौसर्वाँऽइत्ताँऽउपयातापिबध्यै ॥ अयंवांभागोनिहितोयजत्रेमागिरोनासत्योपयातं । पिबतंसोमंमधुमंतमस्मेप्रदा

(७) भूरीदितिपंचर्चस्यसूक्तस्यकृशःकाण्वऋषिः ... गायत्री तृतीयापंचम्यावनुष्टुभौ । (८) प्रतितइतिपंचर्चस्यसूक्तस्य ... [illegible]
सूर्योगायत्रीअत्यापंक्तिः । (९) युवंदेवेतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्य ... [illegible] ।

श्वांसमवतंशचीभिः ॥ २८ ॥ (१०) यमृत्विजोबहुधाकल्पयंतःसचेतसोयज्ञमिमंवहंति । योऽअनूचानोब्राह्मणो
युक्तऽआसीत्कास्वित्तत्रयजमानस्यसंवित् ॥ एकऽएवाग्निर्बहुधासमिद्धऽएकःसूर्योविश्वमनुप्रभूतः । एकैवोषाःसर्व
मिदंविभात्येकंवाऽइदंविबभूवसर्वं ॥ ज्योतिष्मंतंकेतुमंतंत्रिचक्रंसुखंरथंसुषदंभूरिवारं । चित्रामघायस्ययोगेधिजज्ञे
तंवांहुवेऽअतिरिक्तंपिबध्यै ॥ २९ ॥ (११) इमानिवांभागधेयानिसिस्रतऽइंद्रावरुणाप्रमहेसुतेषुवां । यज्ञेयज्ञेह
सवनाभुरण्यथोयत्सुन्वतेयजमानायशिक्षथः ॥ निःषिध्वरीरोषधीरापऽआस्तामिंद्रावरुणामहिमानमाशत । यामित्रं
तूरजसःपारेऽअध्वनोययोःशत्रुर्नकिरादेवऽओहते ॥ सत्यंतदिंद्रावरुणाकृशस्यवांमध्वऽऊर्मिंदुहतेसप्तवाणीः । ता
भिर्दाश्वांसमवतंशुभस्पतीयोवामदब्धोऽअभिपातिचित्तिभिः ॥ घृतप्रुषःसौम्याजीरदानवःसप्तस्वसारःसदनऽऋत
स्य । याहवामिंद्रावरुणाघृतश्चुतस्ताभिर्धत्तंयजमानायशिक्षतं ॥ ३० ॥ अवोचाममहतेसौभगायसत्यंत्वेषाभ्यांमहि
मानमिंद्रियं । अस्मान्स्विंद्रावरुणाघृतश्चुतस्त्रिभिःसाप्तेभिरवतंशुभस्पती ॥ इंद्रावरुणायदृषिभ्योमनीषांवाचोमतिं
श्रुतमदत्तमग्रे । यानिस्थानान्यसृजंतधीरायज्ञंतन्वानास्तपसाभ्यपश्यं ॥ इंद्रावरुणासौमनसमदृप्तंरायस्पोषंयजमा

---

(१०) यमृत्विजइतितृचस्यसूक्तस्यमेध्योऽग्निर्नौत्रिष्टुप् (आद्यायाऋत्विजोदेवतावा)। (११) इमानिवामितिनवर्चस्यसूक्तस्यसु
पर्णइंद्रावरुणौजगती ।

[illegible] ॥ [illegible] गोमांशामधिप्रियः । आर्जीकीयेंमदिन्तमः ॥ तमुघराधसेमहेचारुंमदायघृष्वये । एहींमिंद्र
[illegible] ॥ ४५ ॥ (८।७१३) यदिंद्रप्रागपागुदङ्न्यग्वाहूयसेनृभिः । आयाहितूयमाशुभिः ॥ यद्वाप्रस्रवणेदि
[illegible] । यद्वासमुद्रेऽअंधसः ॥ आत्वागीर्भिर्महामुरुंहुवेगामिवभोजसे । इंद्रसोमस्यपीतये ॥ आतेऽइं
[illegible] । रथेवहंतुविभ्रतः ॥ इंद्रगृणीषऽउस्तुषेमहाँऽउग्रऽईशानकृत् । एहिनःसुतंपिब ॥
[illegible] नोहवामहे । इदंनोबर्हिरासदे ॥ ४६ ॥ यच्चिद्धिशश्वतामसींद्रसाधारणस्त्वम् । तंत्वावयंह
[illegible] । [illegible] ऽर्द्रिभिर्नरः । जुषाणऽइंद्रतत्पिब ॥ विश्वाँऽअर्योविपश्चितोतिख्यस्तूयमागहि । अ
[illegible] ॥ दानामेघ्रंनीनाँराजाहिरण्यवीनां । मादेवामघवारिषत् ॥ सहस्रेपृषतीनामधिश्चंद्रंबृहत्पृथु ।
[illegible] ॥ नवानोदुर्गहस्तमेमह्येंणमुराधसः । श्रवोदेवेष्वक्रत ॥ ४७ ॥ (८।७१७) तरोभिर्वोविदद्व
[illegible] । बृहद्गायंतःसुतसोमेऽअध्वरेहुवेभरंनकारिणं ॥ नयंदुध्रावरंतेनस्थिरामुरोमदेसुशिप्रमंधसः ।
[illegible] ॥ यःशक्रोमृक्षोऽअश्व्योयोवाकीजोहिरण्ययः । सऽऊर्वस्यरेज

([illegible]) [illegible] गायत्री । (८।७१७) तरोभिरितिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यप्रागाथ.कलिरिंद्रः प्रथमादित्रयो
[illegible] ।

वं ॥ अयंतेशर्यणावतिसुषोमायामधिप्रियः । आर्जीकीयेमदिन्तमः ॥ तमद्यराधसेमहेचारुंमदायघृष्वये । एहीमिंद्र
द्रवापिब ॥ ४५ ॥ (८।७।६) यदिंद्रप्रागपागुदङ्न्यग्वाहूयसेनृभिः । आयाहितूयमाशुभिः ॥ यद्वाप्रस्रवणेदि
वोमादयासेस्वर्णरे । यद्वासमुद्रेऽअंधसः ॥ आत्वागीर्भिर्महामुरुंहुवेगामिवभोजसे । इंद्रसोमस्यपीतये ॥ आतेऽइं
द्रमहिमानंहरयोदेवतेमहः । रथेवहंतुबिभ्रतः ॥ इंद्रंगृणीषऽउस्तुषेमहाँऽउग्रऽईशानकृत् । एहिनःसुतंपिब ॥
सुतावंतस्त्वावयंप्रयस्वंतोहवामहे । इदंनोबर्हिरासदे ॥ ४६ ॥ यच्चिद्धिशश्वतामसींद्रसाधारणस्त्वम् । तंत्वावयंह
वामहे ॥ इदंतेसोम्यंमध्वधुक्षन्नद्रिभिर्नरः । जुषाणऽइंद्रतत्पिब ॥ विश्वाँऽअर्योविपश्चितोतिख्यस्तूयमागहि । अ
स्मेधेहिश्रवोबृहत् ॥ दातामेपृषतीनाँराजाहिरण्यवीनां । मादेवामघवारिषत् ॥ सहस्रेपृषतीनामधिश्चंद्रंबृहत्पृथु ।
शुक्रंहिरण्यमाददे ॥ नपातोदुर्गहस्यमेसहस्रेणसुराधसः । श्रवोदेवेष्वक्रत ॥ ४७ ॥ (८।७।७) तरोभिर्वोविदद्व
सुमिंद्रंसबाधऽऊतये । बृहद्गायंतःसुतसोमेऽअध्वरेहुवेभरंनकारिणं ॥ नयंदुध्रावरंतेनस्थिरामुरोमदेसुशिप्रमंधसः ।
यऽआदृत्याशशमानायसुन्वतेदाताजरित्रऽउक्थ्यं ॥ यःशक्रोमृक्षोऽअश्व्योयोवाकीजोहिरण्ययः । सऽऊर्वस्यरेज

(८।७।६) यदिंद्रेतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यप्रगाथइंद्रोगायत्री । (८।७।७) तरोभिरितिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यप्रागाथःकलिरिंद्रः प्रथमादित्रयो
दश्यंताअयुजोबृहत्यःद्वितीयादियुजःसतोबृहत्यःअंत्यानुष्टुप् ।

[illegible] । [illegible]दिद्रवतिदाशुषे । वज्रीसुशिप्रोहर्यश्वऽइत्करदिंद्रःक
[illegible] । त्वंननंऽइंद्रसंभरामसियज्ञमुक्थंतुरंवचः ॥ ४८ ॥ सचायोमे
[illegible] । [illegible]मुन्वतेभुवः ॥ वयमेनमिदाह्योपीपेमेहवज्रिणं ।
[illegible] ॥ वृकश्चिदस्यवारणऽउरामथिरावयुनेषुभूषति । सेमंनःस्तोमंजुजुषाणऽ
[illegible] ॥ [illegible]निंद्रत्वान्तिपासं । केनोनुकंश्रोमंतनशुश्रुवेजनुषःपरिवृत्रहा ॥
[illegible] । इंद्रोविश्वान्वेकनाटाँऽअहर्दशऽउतक्रत्वापणीँऽरभि ॥ ४९ ॥
[illegible] । पुरूतमानःपुरुहूतवज्रिवोभूतिंनप्रभरामसि ॥ पूर्वीश्चिद्धित्वेतुविकूर्मिन्नाशसोह
[illegible] । [illegible]वोश्रुधिमेहवं ॥ वयंघात्वेऽइदिंद्रविप्राऽअपिष्मसि । नहित्वद
[illegible] ॥ त्वंनोऽअस्याऽअमतेरुतक्षुधोऽभिशस्तेरवस्पृधि । त्वंनऽऊतीतवचित्रयाधि
[illegible] ॥ मोनऽइदंःनृतोऽअस्तुकल्यामाविभीतन । अपेदेषध्वस्मायतिस्वयंघैषोऽअपायति
। २७ ॥ (८।७।१८) त्वामुग्रनिवाँऽअवंऽआदित्यान्वांचिशामहे । सुमृळीकाँऽअभिष्टये ॥ मित्रोनोऽअत्यंहतिंवरु
[illegible](नैत्रावरुणिर्मन्योवह्[illegible])।

61

[illegible] ॥ निखातंचिद्यःपुरुसंभृतंवसूदिद्वपतिदाशुषे । वज्रीसुशिप्रोहर्यश्वइत्करदिंद्रःक
[illegible] ॥ [illegible]पुरुस्तुतपुराचिच्छूरनृणां । वयंनत्तइंद्रसंभरामसियज्ञमुक्थंतुरंवचः ॥ ४८ ॥ सचासोमे
[illegible] । त्वमिद्धिब्रह्मकृतेकाम्यंवसुदेष्ठःसुन्वतेभुवः ॥ वयमेनमिदाह्योपीपेमेहवज्रिणं ।
[illegible] ॥ वृकश्चिदस्यवारणउरामथिरावयुनेषुभूषति । सेमंनःस्तोमंजुजुषाणऽ
[illegible] ॥ कदूनं [illegible]स्याकृतमिंद्रस्यास्तिपौंस्यं । केनोनुकंश्रोमतेनशुश्रुवेजनुषःपरिवृत्रहा ॥
[illegible]अस्तृतं । इंद्रोविश्वान्वेकनाटाँअहर्दृशउतक्रत्वापणीँरभि ॥ ४९ ॥
[illegible] । पुरुनमासःपुरुहूतवज्रिवोभृतिंनप्रभरामसि ॥ पूर्वीश्चिद्धित्वेतुविकूर्मिन्नाशसोह
[illegible] । [illegible]गहिनर्वितश्रुधिमेहवं ॥ वयंघातेत्वेइद्धिंद्रविप्राअपिष्मसि । नहित्वद
[illegible]नास्तिमडिता ॥ त्वंनोअस्याअमतेरुतक्षुधोभिशस्तेरवस्पृधि । त्वंनऊतीतवचित्रयाधि
[illegible] ॥ सोमइद्वःसुतोअस्तुकलयोमाबिभीतन । अपेदेषध्वस्मायतिस्वयंघैषोअपायति
। २० ॥ (८।७।८) त्यान्नुक्षत्रियाँअवआदित्यान्याचिषामहे । सुमृळीकाँअभिष्टये ॥ मित्रोनोअत्यंहतिंवरुं

[illegible] (मैत्रावरुणिर्मान्योवहवोवामत्स्याजालनद्धाऋषय.)।

67

यथंधामऽएषां । पूर्वीमनुप्रयतिंवृक्तबर्हिषोहितप्रयसऽआशत ॥ ७ ॥ (८।८।१) योराजाचर्षणीनांयातारथेभिर
ध्रिगुः । विश्वासांतरुतापृतनानांज्येष्ठोयोवृत्रहागृणे ॥ इंद्रंतंशुंभपुरुहन्मन्नवसेयस्यद्विताविधर्तरि । हस्तायवज्रःप्रति
धायिदर्शतोमहोदिवेनसूर्यः ॥ नकिष्टंकर्मणानशद्यश्चकारसदावृधं । इंद्रंनयज्ञैर्विश्वगूर्तमृभ्वसमधृष्टंधृष्णवोजसं ॥
अषाळ्हमुग्रंपृतनासुसासहिंयस्मिन्महीरुरुज्रयः । संधेनवोजायमानेऽअनोनवुर्द्यावःक्षामोऽअनोनवुः ॥ यद्द्यावऽइंद्रते
शतंशतंभूमीरुतस्युः । नत्वावज्रिन्त्सहस्रंसूर्याऽअनुनजातमष्टरोदसी ॥ ८ ॥ आपप्राथमहिनावृष्ण्यावृषन्विश्वाश
विष्ठशवसा । अस्माँऽअवमघवन्गोमतिव्रजेवज्रिंचित्राभिरूतिभिः ॥ नसीमदेवऽआपदिषंदीर्घायोमर्त्यः । एतग्वा
चिद्यऽएतशायुयोजतेहरीऽइंद्रोयुयोजते ॥ तंवोमहोमहाय्यमिंद्रंदानायसक्षणिं । योगाधेषुयऽआरणेषुहव्योवाजेष्व
स्तिहव्यः ॥ उदूषुणोवसोमहेमृशस्वशूरराधसे । उदूषुमह्यैमघवन्मघत्तयऽउदिंद्रश्रवसेमहे ॥ त्वंनऽइंद्रऽऋतयुस्त्वा
निदोनितृंपसि । मध्येवसिष्वतुविनृम्णोर्वोर्निदासंशिश्नथोहथैः ॥ ९ ॥ अन्यव्रतममानुषमयज्वानमदेवयुं । अव
स्वःसखादुधुवीतपर्वतःसुघ्नायदस्युंपर्वतः ॥ त्वंनऽइंद्रासांहस्तेशविष्ठदावने । धानानांनसंगृभायास्मयुर्द्विःसंगृभाया

अष्टमनुवाके पंचदशसूक्तानि (८।८।१) योराजेतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यांगिरसःपुरुहन्मेंद्रोबृहती द्वितीयाचतुर्थीषष्ठयःसतोबृहत्यो
नवम्युष्णिक् चतुर्दश्यनुष्टुबंत्यापुरउष्णिक् ।

[illegible] । [illegible] ॥ ताऽअंस्यनूदंदोहत्स्नःमोमँश्रीणंतिपृश्नंयः । जन्मंन्देवानांविशंस्त्रि
[illegible] । [illegible] । मनुंनुत्वम्नुनत्पतिं ॥ आहरंयःमसृत्रिरेरुंपीरधिवर्हिषि । य
[illegible] ॥ ५ ॥ [illegible] । यत्नीमुपह्वरेविदत् ॥ उद्यद्ब्रध्नस्यविष्टपंगृहमिंद्र
[illegible] । [illegible] ॥ अर्चतप्रार्चतप्रियंमेधासोऽअर्चत । अर्चंतुपुत्रकाऽउतपुरंन
[illegible] ॥ [illegible] । पिंगापरिंचनिष्कदद्दिंद्रायब्रह्मोद्यतं ॥ आयत्पतंत्येन्यःसुदु
[illegible] । [illegible] ॥ ६ ॥ अपादिंद्रोऽअपादग्निर्विश्वेदेवाऽअमत्सत । वरुणऽ
[illegible] ॥ नुदेवोऽअंसिवरुणयस्यतेसप्तसिंधवः । अनुक्षरंतिकाकुदंसूर्म्यंसु
[illegible] ॥ [illegible] । तक्कोनेतातदिद्वपुरुपमायोऽअमुच्यत ॥ अतीदुशक्रऽओहत
[illegible] । भिनत्कनीनंऽओदनंपच्यमानंपरोगिरा ॥ अर्भकोनकुमारकोधितिष्ठन्नवंरथं । सपक्षन्म
[illegible] ॥ आनूनंमिमदंपतेरर्धंतिशाहिरण्ययं । अर्धद्युक्षंसचेवहिसहस्रपादमरुषंस्वस्तिगामनेह
[illegible] । [illegible] । अर्धचिदस्यनुधितंयदेतंवऽआवर्तयंतिदावने ॥ अनुप्रत्नस्यौकसःप्रि
[illegible] ।

स्मयुः+ ॥ सखायःक्रतुमिच्छतकथाराधामशरस्य । उपस्तुतिंभोजःसूरियोंऽअह्यः ॥ भूरिभिःसमहऽऋषिभिर्बर्हि
ष्मद्भिःस्तविष्यसे । यदित्थमेकमेकमिच्छरवत्सान्पराददः ॥ कर्णगृह्यामघवाशौरदेव्योवत्संनस्त्रिभ्यऽआनयत् । अजां
सूरिर्नधातवे ॥ १० ॥ (८।८।२) त्वंनोऽअग्नेमहोभिःपाहिविश्वस्याऽअरातेः । उतद्विषोमर्त्यस्य ॥ नहिमन्युः
पौरुषेयऽईशेहिवःप्रियजात । त्वमिदसिक्षपावान् ॥ सनोविश्वेभिर्देवेभिरूर्जोनपाद्भद्रशोचे । रयिंदेहिविश्ववारं ॥
नतमग्नेऽअरातयोमर्तंयुवंतरायः । यंत्रायसेदाश्वांसं ॥ यंत्वंविप्रमेधसातावग्नेहिनोषिधनाय । सतवोतीगोषुगंता
॥ ११ ॥ त्वंरयिंपुरुवीरमग्नेदाशुषेमर्ताय । प्रणोनयवस्योऽअच्छ ॥ उरुष्याणोमापरादाऽअघायतेजातवेदः । दुरा
ध्ये३मर्ताय ॥ अग्नेमाकिष्टेदेवस्यरातिमदेवोयुयोत । त्वमीशिषेवसूनां ॥ सनोवस्वऽउपमास्यूर्जोनपान्माहिनस्य ।
सखेवसोजरितृभ्यः ॥ अच्छानःशीरशोचिषंगिरोयंतुदर्शतम् । अच्छायज्ञासोनमसापुरूवसुंपुरुप्रशस्तमूतये ॥ १२ ॥
अग्निंसूनुंसहसोजातवेदसंदानायवार्याणां । द्वितायोभूदमृतोमर्त्येष्वाहोतामंद्रतमोविशि+॥ अग्निंवोदेवयज्यया
ग्निंप्रयत्यध्वरे । अग्निंधीषुप्रथममग्निमर्वत्यग्निंक्षैत्रायसाधसे ॥ अग्निरिषांसख्येददातुनऽईशेयोवार्याणां । अग्निंतोके

(८।८।२) त्वंनोअग्नइतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यसुदीतिपुरुमीह्ळावग्निर्गायत्री दशमीद्वादशीचतुर्दश्योबृहत्यः एकादशीत्रयोदशीपंचद-
श्य.सतोबृहत्यः । (अत्रसुदीतिपुरुमीह्ळयोरन्यतरोवाऋषिः) ।

अथातुतस्युयाच्छरुःसवाता

अपालामिंद्रत्रिष्पूत्व्यकृणोःसूर्यत्वचं ॥ १४ ॥ (८।९।१२) पांतु

(८।९।१२) पांतमितित्रयस्त्रिंशदृचस्यसूक्तस्यआंगिरसः

पीभिरावृतंगिरिंनपुरुभोजसं । क्षुमंतंवाजंशतिनंसहस्रिणंमक्षूगोमंतमीमहे ॥ नत्वावृहंतोऽअद्रयोवरंतऽइंद्रवीळवः । यद्दित्ससिस्तुवतेमावतेवसुनकिष्टदामिनातिते ॥ योद्धासिक्रत्वाशवसोतदंसनाविश्वाजाताभिमज्मना । आत्वाय मर्कऽऊतयेववर्ततियंगोतमाऽअजीजनन् ॥ प्रहिरिरिक्षऽओजसादिवोऽअंतेभ्यस्परि । नत्वाविव्याचरजऽइंद्रपार्थि वमनुस्वधांववक्षिथ ॥ नकिःपरिष्टिर्मघवन्मघस्यतेयद्दाशुषेदशस्यसि । अस्माकंबोध्युचथस्यचोदितामंहिष्ठोवाजसा तये ॥ ११ ॥ (८।९।९) वृहदिंद्रायगायतमरुतोवृत्रहंतमं । येनज्योतिरजनयन्नृतावृधोदेवंदेवायजागृवि ॥ अ पाधमदभिशस्तीरशस्तिहाथेंद्रोद्युम्न्याभवत् । देवास्तऽइंद्रसख्याययेमिरेबृहद्भानोमरुद्गण ॥ प्रवऽइंद्रायबृहतेमरु तोब्रह्मार्चत । वृत्रंहनतिवृत्रहाशतक्रतुर्वज्रेणशतपर्वणा ॥ अभिप्रभरधृषताधृषन्मनःश्रवश्चित्तेऽअसद्बृहत् । अर्षं त्वापोजवसाविमातरोहनोवृत्रंजयास्वः* ॥ यज्जायथाऽअपूर्व्यमघवन्वृत्रहत्याय । तत्पृथिवीमप्रथयस्तदस्तभ्नाऽउत द्यां+ ॥ तत्तेयज्ञोऽअजायततदर्कऽउतहस्कृतिः । तद्विश्वमभिभूरसियज्जातंयच्चजंत्वं ॥ आमासुपक्वमैरयऽआसूर्यं रोहयोदिवि । घर्मंनसामंन्तपतासुवृक्तिभिर्जुष्टंगिर्वणसेबृहत्+ ॥ १२ ॥ (८।९।१०) आनोविश्वासुहव्यऽइंद्रःस

(८।९।९) वृहदिंद्रायेतिसप्तर्चस्यसूक्तस्यांगिरसोनृमेधपुरुमेधाविंद्रोबृहतीद्वितीयाचतुर्थ्यौसतोबृहत्यौपंचमीषष्ठ्यावनुष्टुभौ ।
(८।९।१०) आनोविश्वास्वितिषळृचस्यसूक्तस्यनृमेधपुरुमेधाविंद्रःअयुजोबृहत्यःयुजःसतोबृहत्यः ।

त । राजा॥ श्रुधीहवंतिरश्च्याऽइंद्रयस्त्वासपर्यति । सुवीर्यस्यगोमतोरायस्पूर्धिमहाँ
ऽअसि ॥ इंद्र यस्तेनवीयसींगिरंमंद्रामजीजनत् । चिकित्विन्मनसंधियंप्रत्नामृतस्यपिप्युषीं ॥ ३० ॥ तमुष्टवामयं
गिरऽइंद्रमुक्थानिवावृधुः । पुरूण्यस्यपौंस्यासिषासंतोवनामहे ॥ एतोन्विंद्रंस्तवामशुद्धंशुद्धेनसाम्ना । शुद्धैरुक्थै
र्वावृध्वांसंशुद्धऽआशीर्वान्ममत्तु ॥ इंद्रशुद्धोनऽआगंहिशुद्धःशुद्धाभिरूतिभिः । शुद्धोरयिंनिधारयशुद्धोममद्धिसो
म्यः ॥ इंद्रशुद्धोहिनोरयिंशुद्धोरत्नानिदाशुषे । शुद्धोवृत्राणिजिघ्नसेशुद्धोवाजंसिषाससि ॥ ३१ ॥ (८।१०।३)
अस्माऽउषासऽआतिरंतयाममिंद्रायनक्तमूर्म्याःसुवाचः । अस्माऽआपोमातरःसप्ततस्थुर्नृभ्यस्तरायसिंधवःसुपाराः ॥
अतिविद्धाविथुरेणाचिदस्त्रात्रिःसप्तसानुसंहितागिरीणां । नतद्देवोनमर्त्यस्तुतुर्याद्यानिप्रवृद्धोवृषभश्चकार ॥ इंद्रस्य
वज्रऽआयसोनिमिश्लऽइंद्रस्यबाह्वोर्भूयिष्ठमोजः । शीर्षन्निंद्रस्यक्रतवोनिरेकऽआसन्नेषंतश्रुत्याऽउपाके ॥ मन्ये
त्वायज्ञियंयज्ञियानांमन्येत्वाच्यवनमच्युतानां । मन्येत्वासत्वनामिंद्रकेतुंमन्येत्वावृषभंचर्षणीनां ॥ आयद्वज्रंबा
ह्वोरिंद्रधत्सेमदच्युतमहयेहंतवाऽउ । प्रपर्वताऽअनवंतप्रगावःप्रब्रह्माणोऽअभिनक्षंतऽइंद्रं ॥ ३२ ॥ तमुष्टवामयऽ
इमाजजानविश्वाजातान्यवराण्यस्मात् । इंद्रेणमित्रंदिधिषेमगीर्भिरुपोनमोभिर्वृषभंविशेम ॥ वृत्रस्यत्वाश्वसथादी

(८।१-१२) [illegible]

तं । [illegible]तीनापतीरा आविशामसि ॥ श्रुधीहवतिरश्च्या ऽइंद्रयस्त्वासपर्यति । सुवीर्यस्यगोमतोरायस्पूर्धिमहाँ
ऽअसि ॥ [illegible] । चिकित्विन्मनसंधियंप्रत्नामृतस्यपिप्युषीं ॥ ३० ॥ तमुष्टवामयं
[illegible] ॥ एतोन्विंद्रंस्तवामशुद्धंशुद्धेनसाम्ना । शुद्धैरुक्थै
[illegible] शुद्धैराशीर्वान्ममत्तु ॥ [illegible] शुद्धाभिरूतिभिः । शुद्धोरयिंनिधारयशुद्धोममद्धिसो
[illegible] । [illegible] । शुद्धोवृत्राणिजिघ्नसेशुद्धोवाजंसिषाससि ॥ ३१ ॥ (८।१०।३)
[illegible] मवाच । अस्मा ऽआपोमातरःसप्ततस्थुर्नृभ्यस्तरायसिंधवःसुपाराः+॥
[illegible] । ननदेवोनमर्त्यस्तुतुर्याद्यानिप्रवृद्धोवृषभश्चकार ॥ इंद्रस्य
[illegible] शीर्षन्निंद्रस्यक्रतवोनिरेकऽआमन्नेषंतश्रुत्याऽउपाके+ ॥ मन्ये
[illegible] । मन्येत्वामत्वनामिंद्रकेतुंमन्येत्वावृषभंचर्षणीनां+ ॥ आयद्वज्रंबा
[illegible] । प्रपर्वताऽअनवंतप्रगावःप्रब्रह्माणोऽअभिनक्षंतऽइंद्रं ॥ ३२ ॥ तमुष्टवामयऽ
इमाजजानविश्वाजातान्यवराण्यस्मात् । इंद्रेणमित्रंदिधिषेमगीर्भिरुपोनमोभिर्वृषभंविशेम ॥ वृत्रस्यत्वाश्वसथादी
([illegible]) [illegible]

[illegible] मोभरिर्दंत्तंपंचमीविराड्रूपांसप्तम्याद्ययुजः
[illegible] न्यासिमान्नानवमंमंडलंपावमानंमार्ग्यंस्वादिष्ठयादशम
[illegible] नमिडण्कादर्नकादयपोमितोदेवलोवांविंशतिःसूक्ता
[illegible] नोनाःपरिप्रियासन्वानामंउपास्मैमोमाअसृग्रं ॥ ७ ॥ ॥
[illegible] (७।१०।५) इंद्रायसामगायतविप्रायबृहतेबृहत् । धर्मकृतेविपश्चितेपनस्यवे ॥ त्वमिंद्राभिभूर
[illegible] अमि ॥ विभ्राजंज्योतिषास्व१रगच्छोरोचनंदिवः । देवास्तऽइंद्रस
[illegible] । गिरिर्नविश्वतस्पृथुःपतिर्दिवः+ ॥ अभिहिसत्यसोमपाऽउभेबभू
[illegible] ॥ त्वंहिशश्वतीनामिंद्रदर्तापुरामसि । हंतादस्योर्मनोर्वृधःपति० ॥ २ ॥ अ
[illegible] । इंद्रयंतऽउदभिः ॥ वाणंत्वायव्याभिर्वर्धंतिशूरब्रह्माणि । वावृध्वांसं
[illegible] । इंद्रवाहावचोयुजा ॥ त्वंनऽइंद्राभरँऽओजोनृम्णंशत
[illegible] ॥ [illegible] । अधातेसुम्नमीमहे ॥ त्वांशुष्मिन्पुरु
[illegible]

॥ अथसप्तमाष्टकप्रारंभः ॥

जनानां । योऽ ... ाति ... तनऽइंदऽक्रतिभिःमहस्वंवाशुचीनां । पवस्वमंहयद्रयिः ॥ ९ ॥ (९।२।२९)
१.४.१ उत्तेशुष्मासोऽअस्थुरक्षो दंतोऽअद्रिवः । नुदस्वयाःपरिस्पृधः ॥ अयानिजघ्निरोजसारथसंगेधनेहिते । स्तवाऽअ
॥ ३ ॥ बिभ्युषाहृदा ॥ अस्यव्रतानिनाधृषेपवमानस्यदूढ्या । रुजयस्त्वापृतन्यति ॥ तंहिन्वंतिमदच्युतंहरिंनदीषुवाजिनं ।
इंदुमिंद्रायमत्सरं ॥ १० ॥ (९।२।३०) अस्यप्रत्नामनुद्युतंशुक्रंदुदुह्रेऽअह्रयः । पयःसहस्रसामृषिं ॥ अयंसूर्यऽइवोपदृगयं
सरांसिधावति । सप्तप्रवतऽआदिवं ॥ अयंविश्वानितिष्ठतिपुनानोभुवनोपरि । सोमोदेवोनसूर्यः ॥ परिणोदेववीतये
वाजाँऽअर्षसिगोमतः । पुनानऽइंदविद्रयुः ॥ ११ ॥ (९।२।३१) यवंयवंनोऽअंधसापुष्टंपुष्टंपरिस्रव । सोमवि
श्वाचसौभगा ॥ इंद्रोयथातवस्तवोयथातेजातमंधसः । निबर्हिषिप्रियेसदः ॥ उतनोगोविदश्ववित्पवस्वसोमांध
सा । मक्षूतमेभिरहभिः ॥ योजिनातिनजीयतेहंतिशत्रुमभीत्य । सपवस्वसहस्रजित् ॥ १२ ॥ (९।२।३२) परि
सोमऽऋतंबृहदाशुःपवित्रेऽअर्षति । विघ्नन्रक्षांसिदेवयुः ॥ यत्सोमोवाजमर्षतिशतंधाराऽअपस्युवः । इंद्रस्यसख्य

(९।२।२९) उत्तेशुष्मासइतिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यकाश्यपोवत्सारःपवमानसोमोगायत्री । (९।२।३०) अस्यप्रत्नामितिचतुर्ऋचस्य सूक्तस्यावत्सारःपवमानसोमोगायत्री । (९।२।३१) यवंयवमितिचतुर्ऋचस्यसूक्तस्यावत्सारःपवमानसोमोगायत्री । (९।२।३२) परिसोम ... पवमानसोमोगायत्री ।

भिर्द्रुत परित्वंसोमगच्छसि । दधत्स्तोत्रेसुवीर्यं ॥ पुनन्तुमोऽअभिद्रुतःपवित्रमतिगाहते । रक्षोहात्वारमव्ययं ॥१६॥
यदन्तियच्चदूरकेभयंविंदतिमामिह । पवमानवितज्जहि ॥ पवमानःसोऽअद्यनःपवित्रेणविचर्षणिः । यःपोतासपुनातु
नः ॥ यत्तेपवित्रमर्चिष्यग्नेविततमंतरा । ब्रह्मतेनपुनीहिनः ॥ यत्तेपवित्रमर्चिवदग्नेतेनपुनीहिनः । ब्रह्मसवैःपुनीहिनः ॥
उभाभ्यांदेवसवितःपवित्रेणसवेनच । मांपुनीहिविश्वतः ॥१७॥ त्रिभिष्ट्वंदेवसवितर्वर्षिष्ठैःसोमधामभिः । अग्नेदक्षैःपु
नीहिनः ॥ पुनंतुमांदेवजनाःपुनंतुवसवोधिया । विश्वेदेवाःपुनीतमाजातवेदःपुनीहिमा ॥ प्रप्यायस्वप्रस्यंदस्वसोमवि
श्वेभिरंशुभिः । देवेभ्यउत्तमंहविः+ ॥ उपप्रियंपनिप्नतंयुवानमाहुतीवृधं । अगन्मबिभ्रतोनमः ॥ अलाय्यस्यपरशुर्न
नाशतमापवस्वदेवसोम । आखुंचिदेवदेवसोम ॥ यःपावमानीरध्येत्यृषिभिःसंभृतंरसं । सर्वंसपूतमश्नातिस्वदितंमात
रिश्वना ॥ पावमानीर्योऽअध्येत्यृषिभिःसंभृतंरसं । तस्मैसरस्वतीदुहेक्षीरंसर्पिर्मधूदकं+ ॥१८॥ (परिशिष्टं ॥ पावमा
नीःस्वस्त्ययनीःसुदुघाहिघृतश्चुतः । ऋषिभिःसंभृतोरसोब्राह्मणेष्वमृतंहितं ॥ पावमानीर्दिशंतुनऽइमंलोकमथोऽअमुं ।
कामान्समर्धयंतुनोदेवीर्देवैःसमाहिताः ॥ येनदेवाःपवित्रेणात्मानंपुनतेसदा । तेनसहस्रधारेणपावमान्यःपुनंतुमां ॥
प्राजापत्यंपवित्रंशतोद्यामंहिरण्मयं । तेनब्रह्मविदोवयंपूतंब्रह्मपुनीमहे ॥ इंद्रःसुनीतीसहमापुनातुसोमःस्वस्त्यावरु
णःसमीच्या । यमोराजाप्रमृणाभिःपुनातुमाजातवेदामूर्जयंत्यापुनातु ॥ ऋषयस्तुतपस्तेपुःसर्वेस्वर्गंजिगीषवः । तप

ब्रविवृक्तेर्ननम्यमुमृक्तीकोऽअंनवृयोरिनादाः । भराचिंद्राणिगृणतेवसूनिदेवैर्द्यावापृथिवीप्रावतंनः ॥२२॥ (०।४।३)
त्रिर्म्यमममंनर्षांदुदुलेमत्यामाशिरंपूर्वेव्योमनि । चत्वार्यन्याभुवनानिनिर्णिजेचारूणिचक्रेयदृतैरवर्धत ॥ मभि
र्भमाणोऽअमृतम्य चारुणऽउभेद्यावाकाव्येनाविशश्रथे । तेजिष्ठाऽअपोमंहनापरिव्यतयदीदेवस्यश्रवसासदोविदुः ॥
तेऽअम्यसंतुकेतवोमृत्युवोदाभ्यासोजनुषीऽउभेऽअनु । येभिर्नृम्णाचदेव्याचपुनतऽआदिद्राजानंमननाऽअगृभ्णत ॥
ममृज्यमानोदशभिःसुकर्मभिःप्रमध्यमासुमातृषुप्रमेसचा । व्रतानिपानोऽअमृतस्यचारुणऽउभेनृचक्षाऽअनुपश्यते
विशां ॥ मर्ममृजानऽइंद्रियायधायसऽओभेऽअंतारोदसीहर्षतेहितः । वृषाशुष्मेणबाधतेविदुर्मतीरादेदिशानःशर्य
हेवगुरुधः ॥ २३ ॥ ममातरानदद्दशानऽउस्त्रियोनानदद्देतिमरुतामिवस्वनः । जानन्नृतंप्रथमंयत्स्वर्णरंप्रशस्तयेकम
वृणीतसुक्रतुः ॥ रुवातिभीमोवृषभस्तविष्ययाशृंगेशिशानोहरिणीविचक्षणः । आयोनिंसोमःसुकृतंनिषीदतिगव्ययी
त्वग्भवतिनिर्णिगव्ययी ॥ शुचिःपुनानस्तन्वमरेपसमव्येहरिर्न्यधाविष्टसानवि । जुष्टोमित्रायवरुणायवायवेत्रिधा
तुमधुक्रियतेसुकर्मभिः ॥ पवस्वसोमदेववीतयेवृषेंद्रस्यहार्दिसोमधानमाविश । पुरानोबाधाद्दुरितातिपारयक्षेत्रविद्धि
दिशऽआहाविपृच्छते ॥ हितोनसप्तिरभिवाजमर्षेंद्रस्येंदोजठरमापवस्व । नावानसिंधुमतिपर्षिविद्वाञ्छूरोनयुध्यन्न

(५।४।३) त्रिरस्मादितिदशर्चस्यसूक्तस्यवैश्वामित्रोरेणुःपवमानसोमोजगत्यंत्यात्रिष्टुप् ।

द्रोघवृक्तमेप्रम्यमुमृळीकोऽअनयोरुशादोः । भराचंद्राणिगृणतेवसूनिदेवैर्द्यावापृथिवीप्रावतंनः ॥२२॥ (९।४।३)
त्रिरस्मैसप्तधेनवोदुदुह्रेसत्यामाशिरंपूर्व्येव्योमनि । चत्वार्यन्याभुवनानिनिर्णिजेचारूणिचक्रेयदृतैरवर्धत ॥ सभि
क्षमाणोऽअमृतस्यचारुणऽउभेद्यावाकाव्येनाविशश्रथे । तेजिष्ठाऽअपोमंहनापरिव्यतयदीदेवस्यश्रवसासदोविदुः ॥
तेऽअस्यसंतुकेतवोमृत्यवोदाभ्यासोजनुषीऽउभेऽअनु । येभिर्नृम्णाचदेव्याचपुनतऽआदिद्राजानंमननाऽअगृभ्णत ॥
समृज्यमानोदशभिःसुकर्मभिःप्रमध्यमासुमातृषुप्रमेसचा । व्रतानिपानोऽअमृतस्यचारुणऽउभेनृचक्षाऽअनुपश्यते
विशौ ॥ समर्मृजानऽइन्द्रियायधायसऽओभेऽअंतारोदसीहर्षतेहितः । वृषाशुष्मेणबाधतेविदुर्मतीरादेदिशानःशर्य
हेवशुरुधः ॥ २३ ॥ समातरानदद्दृशानऽउस्रियोनानददेतिमरुतामिवस्वनः । जानन्नृतंप्रथमंयत्स्वर्णरंप्रशस्तयेकम
वृणीतसुक्रतुः ॥ रुवतिभीमोवृषभस्तविष्ययाशृंगेशिशानोहरिणीविचक्षणः । आयोनिंसोमःसुकृतंनिषीदतिगव्ययी
त्वग्भवतिनिर्णिगव्ययी ॥ शुचिःपुनानस्तन्वमरेपसमव्येहरिर्न्यधाविष्टसानवि । जुष्टोमित्रायवरुणायवायवेत्रिधा
तुमधुक्रियतेसुकर्मभिः ॥ पवस्वसोमदेववीतयेवृषेन्द्रस्यहार्दिसोमधानमाविश । पुरानोबाधादुरितातिपारयक्षेत्रविद्धि
दिशऽआहाविपृच्छते ॥ हितोनसप्तिरभिवाजमर्षेन्द्रस्येंदोजठरमापवस्व । नावानसिंधुमतिपर्षिविद्वाञ्छूरोनयुध्यन्न
(९।४।३) त्रिरस्माद्दतिदशर्चस्यसूक्तस्यवैश्वामित्रोरेणुःपवमानसोमोजगत्यंत्यात्रिष्टुप् ।

द्रोहोतानल्यावाचायजायान् ॥ [illegible]

हेयदेर्नोदिव्यंघृतंवाः ॥ अर्चामिवांवर्धायापोघृतस्नूद्यावाभूमीशृणुतंरोदसीमे । अहायद्यावोसुनीतिमयन्मध्वांनो ऽअत्रपितराशिशीतां ॥ किंस्विन्नोराजाजगृहेकदस्यातिंव्रतंचकृमाकोविवेद । मित्रश्चिद्धिष्मांजुहुराणोदेवाञ्छ्लोको नयातामपिवाजोऽअस्ति ॥ ११ ॥ दुर्मंत्वत्रामृतस्यनामसलक्ष्मायद्विपुरूपाभवाति । यमस्ययोमनवंतेसुमंत्वग्नेतमृ ष्वपाह्यप्रयुच्छन् ॥ यस्मिंदेवाविदथेमादयंतेविवस्वतःसदनेधारयंते । सूर्येज्योतिरदधुर्मास्यक्तून्परिद्योतनिंचर तोऽअजस्रा ॥ यस्मिन्देवामन्मनिसंचरंत्यपीच्येनवयमस्यविद्म । मित्रोनोऽअत्रादितिरनागान्त्सवितादेवोवरुणा यवोचत् ॥ श्रुधीनोऽअग्नेसदनेसधस्थेयुक्ष्वारथममृतस्यद्रवित्नुं । आनोवहरोदसीदेवपुत्रेमाकिर्देवानामपभूरिहस्याः

१२ ॥ (१०।१।१३) युजेवांब्रह्मपूर्व्यंनमोभिर्विश्लोकऽएतुपथ्येवसूरेः । शृण्वंतुविश्वेऽअमृतस्यपुत्राऽआयेधा

यावाहेतिनवर्चस्यसूक्तस्यहविर्धानोग्निस्त्रिष्टुप् । (१०।१।१३) युजेवामितिपंचर्चस्यसूक्तस्यादित्योविवस्वान्हविर्धान

मग्नेविदहोमाभिशोचोमास्यत्वचंचिक्षिपोमाशरीरं । यदाशृतं[illegible]
दा शृतंकृणवोजातवेदोऽथेमेनंप्रहिणुतात्पितृभ्यः । यदागच्छात्यसुनीतिमेतामथादेवानांवशनीर्भवाति ॥ सूर्यंचक्षुर्गच्छतु
वातमात्माद्यांचगच्छपृथिवींचधर्मणा । अपोवागच्छयदितत्रतेहितमोषधीषुप्रतितिष्ठाशरीरैः ॥ अजोभागस्तपसातं
तपस्वतंतंशोचिस्तपतुतंतेऽअर्चिः । यास्तेशिवास्तन्वोजातवेदस्ताभिर्वहैनंसुकृतामुलोकं ॥ अवसृजपुनरग्नेपितृभ्यो
यस्तऽआहुतश्चरतिस्वधाभिः । आयुर्वसानऽउपवेतुशेषःसंगच्छतांतन्वाजातवेदः ॥ २० ॥ यत्तेकृष्णःशकुनऽआतु
तोदपिपीलःसर्पऽउतवाश्वापदः । अग्निष्टद्विश्वादगदंकृणोतुसोमश्चयोब्राह्मणाँऽआविवेश ॥ अग्नेर्वर्मपरिगोभिर्व्यय
स्वसंप्रोर्णुष्वपीवसामेदसाच । नेत्त्वाधृष्णुर्हरसाजर्हृषाणोदधृग्विधक्ष्यन्पर्यङ्खयाति ॥ इममग्नेचमसंमाविजिह्वरःप्रियो
देवानामुतसोम्यानां । एषयश्चमसोदेवपानस्तस्मिन्देवाऽअमृतामादयन्ते ॥ क्रव्यादमग्निंप्रहिणोमिदूरंयमराज्ञोगच्छ
तुरिप्रवाहः । इहैवायमितरोजातवेदादेवेभ्योहव्यंवहतुप्रजानन् ॥ योऽअग्निःक्रव्यात्प्रविवेशवोगृहमिमंपश्यन्नि
तरंजातवेदसं । तंहरामिपितृयज्ञायदेवंसघर्ममिन्वात्परमेसधस्थे ॥ २१ ॥ योऽअग्निःक्रव्यवाहनःपितॄन्यक्षदृतावृ
धः । प्रेदुहव्यानिवोचतिदेवेभ्यश्चपितृभ्यऽआ ॥ उशन्तस्त्वानिधीमह्युशन्तःसमिधीमहि । उशन्नुशतऽआवहपितॄन्ह
विषेऽअत्तवे ॥ यंत्वमग्नेसमदहस्तमुनिर्वापयापुनः । कियाम्ब्वत्ररोहतुपाकदूर्वाव्यल्कशा ॥ शीतिकेशीतिकावतिह्ला

[illegible]
अ.७४.९
॥२९॥

धयासुतस्य भजंत पित्वस्त इहागमिष्ठाः ॥ बर्हिषदः पितर ऊत्यर्वागिमा वो हव्या चकृमा जुषध्वं । त आगतावसा शंतमेनाथानः शंयोररपो दधात ॥ उपहूताः पितरः सोम्यासो बर्हिष्येषु निधिषु प्रियेषु । त आगमंतु त इह श्रुवंत्वधि ब्रुवंतु तेवंत्वस्मान् ॥ १७ ॥ आच्याजानु दक्षिणतो निषद्येमं यज्ञमभिगृणीत विश्वे । माहिंसिष्ट पितरः केनचिन्नो यद्व आगः पुरुषता कराम ॥ आसीनासो अरुणीनामुपस्थे रयिं धत्त दाशुषे मर्त्याय । पुत्रेभ्यः पितरस्तस्य वस्वः प्रयच्छत त इहोर्जं दधात ॥ येनः पूर्वे पितरः सोम्यासोऽनूहिरे सोमपीथं वसिष्ठाः । तेभिर्यमः संरराणो हवींष्युशन्नुशद्भिः प्रतिकाममत्तु ॥ ये [illegible]
[illegible] जेहमाना होत्राविदः स्तोमतष्टासो अर्कैः । आग्ने याहि सुविदत्रेभिरर्वाङ् सत्यैः कव्यैः पितृभिर्घर्मसद्भिः ॥ ये [illegible]
[illegible] रदो हविरद्यासु इंद्रेण देवैः सरथं दधानाः । आग्ने याहि सहस्रं देववंदैः परैः पूर्वैः पितृभिर्घर्मसद्भिः ॥
[illegible] ग्निः पितर एह गच्छत सदः सदः सदत सुप्रणीतयः । अत्ता हवींषि प्रयतानि बर्हिष्यथा रयिं सर्ववीरं दधातन ॥ १८ ॥
[illegible] इळितो जातवेदो वाड्ढव्यानि सुरभीणि कृत्वी । प्रादाः पितृभ्यः स्वधया ते अक्षन्नद्धि त्वं देव प्रयता हवींषि ॥ ये चेह
पितरो ये च नेह याँश्च विद्म याँ उ च न प्रविद्म । त्वं वेत्थ यति ते जातवेदः स्वधाभिर्यज्ञं सुकृतं जुषस्व ॥ ये अग्निदग्धा ये अ
[illegible] ॥१९॥ (२०१९ [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

मिंद्रंसुत्रामाणंसोमानांसुराम्णांजुपतांव्यंतुपिवंतुमदंतुसोमान्सुराम्णोहोतर्यज ॥ ६८ ॥ होतायक्षत्प्रजापतिंमहिम्नो
जुपतांवेतुपिवतुसोमंहोतर्यज ॥ ६९ ॥ इतिप्रैषाध्यायःसमाप्तः ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

इतिऋक्संतितापरिशिष्टानि

अथ ग्रंथः पणशीकरोपाह्वविठ्ठललक्ष्मणशर्मतनुजनुषा वासुदेवशर्मणा परिष्कृत्य संशोधितः
मुंबय्यां निर्णयसागराख्यमुद्रणयंत्रपरिवृढानां श्रीमतां तुकाराम जावजीनां कृते
स चायं तेषामेवांकनालये बालकृष्ण रामचंद्र घाणेकरेणांकितः ।

शाकः १८३२, सन् १९१०.